

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ**

Кафедра обліку і аудиту

«До захисту в ЕК»
Директор інституту (декан факультету)

_____ Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (прізвище та ініціали)

«___» _____ 2024 р.

«До захисту допущено»

В.о. завідувача кафедри
_____ Ольга МИХАЙЛЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

«___» _____ 2024 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Облік і аудит

на тему: «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит доходів підприємства:
організаційно - методичний аспект»

Виконав: здобувач 5 курсу, групи ЗБО-5-2

_____ Петренко Владислава Юріївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Керівник _____ Редзюк Тетяна Юріївна
(прізвище, ім'я та по батькові повністю)

_____ (підпис)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали) (підпис)

Я як здобувач Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надав і не одержував недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ
Кафедра обліку і аудиту
Освітній ступінь бакалавр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. Завідувача кафедри обліку і аудиту
Ольга МИХАЙЛЕНКО
«09» жовтня 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Петренко Владислава Юріївна

1. **Тема роботи: «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит доходів підприємства: організаційно-методичний аспект»**

Керівник проекту ст. викл., Редзюк Тетяна Юріївна

Затверджена наказом по університету від «09» жовтня 2023 року №819-КС

2. **Строк подання студентом проекту: 01 лютого 2024 року**

3. **Вихідні дані до роботи: ПКУ, Закони України, П(С)БО, МСФЗ, первинні документи, реєстри бухобліку ТОВ «МРІЯ», фінансова та статистична звітність ТОВ «МРІЯ» за 2021-2022 роки**

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): економічна суть доходів від всіх видів діяльності, нормативно-правове регулювання обліку, економічного аналізу і аудиту доходів, синтетичний і аналітичний облік доходів, розкриття інформації про доходи у фінансовій звітності підприємства, організаційно-економічна характеристика ТОВ «МРІЯ» за 2021-2022 роки, методологічні та практичні основи економічного аналізу доходів діяльності, завдання і методика проведення аудиту доходів, шляхи удосконалення обліково аналітичних і контрольних аспектів доходів діяльності**

5. **Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових гістограм, діаграм, таблиць, тощо): основні завдання дослідження особливостей обліку, аналізу і аудиту доходів, схема класифікації доходів діяльності, таблиця техніко-економічних показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «МРІЯ» за 2021-2022 роки, первинні документи з обліку доходів, кореспонденція рахунків з обліку доходів, таблиці аналізу структури доходів, рис. методика проведення аудиту доходів діяльності**

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

Дата видачі завдання 09 жовтня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вступ	09.10.23-23.10.23	Виконано
2.	Розділ 1. Теоретико- методологічні основи обліку доходів	24.10.23-21.11.23	Виконано
3.	Розділ 2. Аналіз діяльності ТОВ «МРІЯ», організація і методика проведення економічного аналізу доходів	22.11.23-27.12.23	Виконано
4	Розділ 3. Методичні основи аудиту доходів	28.12.23-15.01.24	Виконано
7.	Висновки і пропозиції	16.01.24-23.01.24	Виконано
8.	Список використаних джерел	24.01.24-01.02.24	Виконано

Здобувач _____

(підпис)

Владислава ПЕТРЕНКО

(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____

Тетяна РЕДЗІЮК

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ	11
1.1. Економічна суть доходів.....	11
1.2. Нормативно-правове регулювання з обліку, аналізу і аудиту доходів	21
1.3. Особливості бухгалтерського обліку доходів та відображення у фінансовій звітності	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «МРІЯ», ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДОХОДІВ.....	42
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Мрія».....	42
2.2. Аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Мрія» за 2020-2022 р.	50
2.3. Теоретичні основи та практичний аналіз доходів ТОВ «Мрія» за 2020-2022 р.	55
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ ДОХОДІВ	62
3.1. Основні завдання і методи аудиту доходів.....	62
3.2. Методичний аспект проведення аудиту доходів.....	66
3.3. Шляхи удосконалення обліково-аналітичних та контрольних аспектів з обліку доходів.....	75
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87

[ДОДАТКИ](#)

АНОТАЦІЯ

Тема дослідження "Бухгалтерський облік, аналіз і аудит доходів підприємства: організаційно-методичний аспект" є актуальною та важливою в контексті сучасного бізнес-середовища. У світлі постійних змін у законодавстві, економічних умовах та вимогах ринку, ефективний облік, аналіз і аудит доходів стають стратегічними факторами для підтримання фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства.

У даній роботі вивчаються теоретичні основи та практичні аспекти бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту доходів на прикладі ТОВ "Мрія" за період 2021-2022 років. Досліджуються організаційні та методичні аспекти, включаючи сучасні стандарти обліку, аналітичні методи, аудиторські процедури та контрольні механізми.

Аналіз показників фінансової стійкості, ефективності господарської діяльності та рентабельності дозволяє визначити тенденції та ризики, які можуть вплинути на фінансове здоров'я підприємства. Крім того, проведений аудит доходів розкриває можливість удосконалення внутрішніх контрольних систем та мір запобігання фінансовим ризикам.

Отже, дослідження спрямоване на розкриття сутності та оптимізацію практик бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту доходів для забезпечення ефективного фінансового управління та стійкості підприємства в умовах сучасного бізнес-середовища.

Ключові слова: бухгалтерський облік, аналіз доходів, аудит доходів, фінансова стійкість, рентабельність, внутрішній контроль, організаційно-методичний аспект, фінансове управління, підприємство, економічне середовище.

ABSTRACT

The research topic "Accounting, analysis and audit of the company's income: organizational and methodological aspect" is relevant and important in the context of the modern business environment. In the light of constant changes in legislation, economic conditions and market requirements, effective accounting, analysis and audit of revenues become strategic factors for maintaining the financial stability and competitiveness of the enterprise.

In this study, theoretical foundations and practical aspects of accounting, analysis and audit of revenues are studied using the example of "Mriya" LLC for the period 2021-2022. Organizational and methodical aspects are studied, including modern accounting standards, analytical methods, audit procedures and control mechanisms.

Analysis of indicators of financial stability, efficiency of economic activity and profitability allows to determine trends and risks that can affect the financial health of the enterprise. In addition, the conducted revenue audit reveals the possibility of improving internal control systems and financial risk prevention measures.

Therefore, the research is aimed at revealing the essence and optimization of accounting practices, analysis and audit of revenues to ensure effective financial management and sustainability of the enterprise in the conditions of the modern business environment.

Key words: accounting, income analysis, income audit, financial stability, profitability, internal control, organizational and methodical aspect, financial management, enterprise, economic environment.

ВСТУП

В сучасних умовах бізнес-середовище підприємств вимагає від організацій комплексного та систематичного підходу до управління фінансовими ресурсами, зокрема, до бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту доходів. Важливість цих процесів полягає в їхньому впливі на ефективність фінансового управління, прийняття стратегічних рішень та загальну стійкість підприємства.

Організаційно-методичний аспект вивчення та практики бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту доходів є критично важливим для забезпечення фінансової прозорості та довіри стейкхолдерів. Зміцнення цих аспектів сприяє ефективному управлінню ресурсами, вчасному виявленню можливих ризиків та використанню можливостей для забезпечення стійкого розвитку.

Тема дипломної роботи - "Бухгалтерський облік, аналіз і аудит доходів підприємства: організаційно-методичний аспект" - є вкрай актуальною в сучасних умовах швидких змін у бізнес-середовищі та регулюванні. Декілька ключових аспектів, які роблять цю тему актуальною:

- Динаміка законодавства: зміни в податковому та фінансовому законодавстві стають все більш різкими та частими. Вони ставлять перед підприємствами завдання забезпечення відповідності законам і правилам, що робить організаційно-методичний аспект важливим для ефективного бухгалтерського обліку та аудиту доходів.

- Глобалізація та складність операцій: підприємства все частіше здійснюють міжнародну діяльність, що призводить до зростання складності фінансових операцій. Ефективний облік та аудит доходів стають важливими для виявлення ризиків та забезпечення точності фінансової звітності.

- Цифрові технології: завдяки швидкому розвитку технологій, підприємства отримують нові можливості для автоматизації бухгалтерського обліку та аналізу. Організаційно-методичний аспект дозволяє ефективно впроваджувати ці технології та відповідати вимогам цифрової економіки.

- Потреба у розширенні фінансової аналітики: підприємства шукають ефективні інструменти для аналізу фінансової діяльності та прийняття обґрунтованих рішень. Організаційно-методичний підхід визначає способи впровадження сучасних методів аналізу та відображення результатів в бухгалтерському обліку.

- Підвищення вимог стейкхолдерів: збільшення вимог і очікувань стейкхолдерів, таких як інвестори, банки, партнери, щодо прозорості та якості фінансової інформації вимагає від підприємств ефективних практик бухгалтерського обліку та аудиту.

- Постійний розвиток професій та стандартів: бухгалтери та аудиторі повинні постійно вдосконалювати свої навички та знання, адаптуватися до нових вимог і стандартів. Організаційно-методичний підхід дозволяє підтримувати високий рівень професійної компетентності.

Об'єкт дослідження - Бухгалтерський облік, аналіз і аудит доходів підприємства.

Предметом дослідження - є система практичних та методичних підходів, які використовуються для ефективного обліку, аналізу та аудиту доходів підприємства. Це включає в себе розробку та впровадження відповідних методологій, процедур та інструментів для забезпечення точності та достовірності обліку фінансових результатів.

Метою дослідження - є розгляд та вдосконалення системи обліку, аналізу і аудиту доходів ТОВ «Мрія» через призму організаційних та методичних аспектів.

Досягнення мети курсової роботи здійснюється шляхом вирішення наступних завдань:

1. Дослідити економічну суть доходів;
2. Визначити нормативно-правове регулювання з обліку, аналізу і аудиту доходів;
3. Проаналізувати особливості бухгалтерського обліку доходів та відображення у фінансовій звітності;

4. Проаналізувати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Мрія»;
5. Дослідити аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Мрія» за 2021-2022 р.;
6. Охарактеризувати теоретичні основи та практичний аналіз доходів ТОВ «Мрія» за 2021-2022 р.;
7. Визначити основні завдання і методи аудиту доходів;
8. Охарактеризувати методичний аспект проведення аудиту доходів;
9. Проаналізувати шляхи удосконалення обліково-аналітичних та контрольних аспектів з обліку доходів.

Дослідження щодо теми дипломної роботи використовує різноманітні методи дослідження, а саме: аналіз літературних джерел, емпіричні методи, експертні опитування, спостереження, математичне моделювання. порівняльний аналіз.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ

1.1. Економічна суть доходів

Економіка, як складний та динамічний системний процес, визначається функціонуванням економічних явищ, серед яких ключове значення має розуміння та аналіз доходів. Доходи становлять не лише фінансовий показник успішності суб'єкта господарювання, але й відображають глибокі економічні та соціальні процеси в суспільстві.

Економічна ціль доходів полягає в багатогранних проявах впливу господарської діяльності на формування матеріальної бази і фінансового забезпечення суб'єктів, будь то підприємства, домогосподарства чи держава. Доходи визначаються не лише обсягом продажів товарів чи послуг, але й ефективністю управління ресурсами, стратегіями фінансового планування та впливом на соціально-економічний розвиток [4, с. 45].

Розглядаючи економічні аспекти доходів, важливо враховувати різноманіття джерел їх виникнення: від традиційних операцій купівлі-продажу до складних інвестиційних стратегій. Кожне джерело доходів вносить свій внесок у загальний економічний ландшафт, визначаючи стабільність та конкурентоспроможність.

У наш час, коли світ зазнає стрімкого технологічного розвитку, ефективний управлінський облік та аналіз доходів стають вирішальними чинниками для досягнення успіху та сталого розвитку. Розуміння та вдосконалення методів обліку доходів сприяє не лише економічній діяльності конкретних суб'єктів, але і визначає загальну економічну динаміку нації [1, с. 44].

Економічна сутність доходів визначається комплексом економічних відносин, що виникають у процесі формування та розподілу матеріальних та фінансових ресурсів в суспільстві. Доходи є важливим елементом функціонування економічної системи та відображають результати виробничо-економічної діяльності різних суб'єктів.

Основні аспекти економічної суті доходів:

1. Грошовий вираз результатів: це концепція, яка вказує на те, що економічні результати, такі як доходи, витрати, прибуток чи збитки, виражаються в грошовій формі. Ця концепція становить основу фінансового обліку та звітності в економічних системах.

Основні аспекти грошового виразу результатів включають:

- Мірник ефективності: грошовий вираз дозволяє одиницям вимірювання ефективності економічної діяльності. Всі величини, такі як виручка, витрати, прибуток, визначаються у грошовому еквіваленті, що полегшує порівняння та оцінку результатів.

- Фінансовий звіт: грошовий вираз є основною складовою фінансової звітності. Бухгалтерські документи, такі як баланс та звіт про прибуток і збитки, відображають фінансовий стан підприємства в грошовому виразі.

- Порівняльний аналіз: грошовий вираз дозволяє здійснювати порівняльний аналіз між різними періодами чи між різними суб'єктами господарювання. Це важливо для оцінки динаміки та ефективності управління.

- Планування та прогнозування: грошовий вираз є ключовим інструментом при плануванні та прогнозуванні фінансових результатів. Він допомагає управлінцям розробляти бюджети, стратегії та плани розвитку.

- Оцінка ризиків та інвестицій: грошовий вираз результатів дозволяє інвесторам, кредиторам та іншим зацікавленим сторонам оцінювати ризики та рентабельність вкладень. Грошові показники є ключовими факторами при прийнятті рішень щодо інвестування чи надання кредитів.

Узагальнюючи, грошовий вираз результатів відіграє критичну роль у фінансовому управлінні та аналізі, надаючи конкретну та однозначну інформацію про економічні події та результати діяльності суб'єктів [6, с. 12].

2. Стимулювання виробництва: це процес застосування різноманітних інструментів та заходів з метою підвищення обсягів виробництва товарів і послуг у певній економічній системі чи на конкретному підприємстві. Ця стратегія

спрямована на стимулювання підприємств та галузей до досягнення більшої продуктивності, конкурентоспроможності та ефективності [2, с. 15].

Основні аспекти стимулювання виробництва включають:

- Фінансові стимули: надання фінансових пільг, субсидій, податкових винятків чи кредитів для підприємств, які активно розвивають виробництво. Це може включати інвестиції у нові технології, розширення виробництва чи створення нових робочих місць.

- Технологічне оновлення: заохочення впровадження нових технологій та інновацій, що може підвищити продуктивність та якість виробництва.

- Регулятивні заходи: зміни в законодавстві та нормативному середовищі, спрямовані на поліпшення умов для ведення бізнесу та виробництва.

- Освіта та навчання: забезпечення доступу до високоякісної освіти та професійного навчання для робочої сили, щоб підвищити її кваліфікацію та ефективність на виробництві.

- Стимулювання попиту: заходи, спрямовані на збільшення попиту на вироблену продукцію, такі як рекламні кампанії, лояльність споживачів та інші маркетингові заходи.

- Сприяння експорту: розвиток експортної діяльності та підтримка експортерів для збільшення обсягів продажу за кордоном.

- Стратегічне планування: розробка та реалізація стратегій розвитку, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності та виробничого потенціалу.

Стимулювання виробництва важливе для забезпечення економічного зростання та створення сприятливих умов для розвитку підприємств, що, в свою чергу, може призвести до збільшення зайнятості, покращення рівня життя та розвитку економіки в цілому [1, с. 16].

3. Розподіл ресурсів: це процес, за допомогою якого визначається спосіб розподілу доступних економічних ресурсів між різними суб'єктами економічної системи. Цей процес є ключовим для ефективного функціонування суспільства, бізнесу та інших господарюючих суб'єктів, оскільки від нього залежить рівень задоволення потреб, розвиток економіки та соціальна справедливість [7, с. 11].

Основні аспекти розподілу ресурсів включають:

- Призначення ресурсів: розподіл визначає, які конкретні ресурси будуть виділятися на різні сфери діяльності, такі як виробництво, освіта, охорона здоров'я, наука тощо.

- Пріоритети в розподілі: визначення основних напрямків розподілу ресурсів, приділяючи пріоритети тим галузям, які вважаються найважливішими для соціального та економічного розвитку.

- Рівень соціальної справедливості: розподіл ресурсів також визначає, наскільки рівномірно чи нерівномірно розподілені вигоди та можливості між різними групами населення.

- Взаємодія суб'єктів: розподіл ресурсів включає в себе взаємодію різних суб'єктів, таких як уряд, бізнес, громадяни, для забезпечення ефективного використання ресурсів.

- Оптимізація використання ресурсів: розподіл ресурсів повинен сприяти оптимізації їх використання, щоб максимізувати соціальну та економічну ефективність.

- Реакція на змінюючіть умови: ефективний розподіл ресурсів повинен бути гнучким та здатним адаптуватися до змін у економічному, соціальному та політичному середовищі.

- Врахування стратегічних напрямків розвитку: важливо враховувати стратегічні цілі розвитку при розподілі ресурсів, сприяючи сталому розвитку та інноваціям.

Розподіл ресурсів є складним процесом, який визначає економічний ландшафт суспільства та його можливості для досягнення різноманітних цілей, таких як стале економічне зростання, соціальна справедливість та якість життя [6, с. 12].

4. Соціальна справедливість: це принцип чи концепція, яка визначає рівність та справедливість в розподілі ресурсів, можливостей, прав та вигод у суспільстві. Цей принцип спрямований на забезпечення того, щоб кожна людина

мала рівні можливості, обов'язки та права, а соціальні нерівності були зменшені або усунені [2, с. 46].

Основні аспекти соціальної справедливості включають:

1. Рівність можливостей: забезпечення того, щоб усі люди мали рівні можливості для самореалізації, отримання освіти, працевлаштування та інших сфер життя.

2. Справедливий розподіл ресурсів: визнання потреб та прав кожного члена суспільства в рівних можливостях для отримання освіти, медичного обслуговування, житла та інших ресурсів.

3. Справедливість у винагороді: забезпечення відповідності між працею, внеском та отримуваною винагородою, а також уникнення несправедливого розподілу доходів та багатства.

4. Боротьба з дискримінацією: запобігання та боротьба з будь-якою формою дискримінації, такою як расова, гендерна, класова або інша, яка може призводити до нерівності.

5. Гуманітарний підхід: спрямування на врахування потреб та інтересів найбільш вразливих членів суспільства, забезпечення їхньої безпеки та добробуту.

6. Участь у прийнятті рішень: залучення громадян до процесів прийняття рішень та формування політики, забезпечення широкої представленості різних груп суспільства.

7. Соціальний захист: створення систем соціального захисту, які забезпечують матеріальну допомогу та підтримку для тих, хто перебуває в складних соціально-економічних ситуаціях.

Соціальна справедливість є важливим аспектом для забезпечення сталого розвитку суспільства та підтримки гідного життя для всіх його членів. Реалізація цього принципу вимагає спільних зусиль на різних рівнях - від громадян та громадських організацій до влади та бізнесу [12, с. 45].

5. Інвестиційна активність: це процес вкладання грошових коштів чи інших ресурсів у різні види активів з метою отримання прибутку чи зростання вартості

цих активів у майбутньому. Інвестиції можуть включати придбання акцій, облігацій, нерухомості, підприємств, а також участь у фондах та інших фінансових інструментах [8, с. 11].

Основні аспекти інвестиційної активності включають:

- Об'єкти інвестування: інвестиції можуть бути здійснені в різні об'єкти, такі як фінансові інструменти (акції, облігації), нерухомість, підприємства, сировинні ресурси, інтелектуальну власність тощо.

- Термін інвестування: інвестиції можуть бути короткостроковими або довгостроковими, в залежності від стратегії інвестора та характеру обраного об'єкта інвестування.

- Ризик та дохідність: інвестиції завжди пов'язані із зазначеним рівнем ризику, а також потенційною дохідністю. Чим вищий ризик, тим можливий вищий прибуток, але і вища ймовірність втрат.

- Диверсифікація портфеля: інвестори можуть зменшити ризик шляхом розподілу свого портфеля між різними видами активів та ринками.

- Стратегії інвестування: інвестори можуть використовувати різні стратегії, такі як долар-кост-авередж (регулярні вкладення фіксованої суми), технічний аналіз, фундаментальний аналіз тощо.

- Спрямованість на дохідність або розвиток: деякі інвестори акцентуються на отриманні поточного доходу (дивіденди, купони), тоді як інші можуть зосереджуватися на довгостроковому зростанні вартості інвестицій.

- Моніторинг та управління портфелем: ефективна інвестиційна активність вимагає постійного моніторингу ринків та активів, а також управління портфелем для адаптації до змін у економічному середовищі.

Інвестиційна активність є важливою частиною економічної системи, сприяючи розвитку підприємств, створенню нових робочих місць та економічному зростанню в цілому. Інвестори можуть бути як фізичні особи, так і корпорації, фонди, державні установи тощо [2, с.13].

6. Податкова база: це сукупність об'єктів, які визначаються для оподаткування певним податком. Це може включати доходи фізичних та

юридичних осіб, вартість майна, обсяги операцій чи інші фактори, які є об'єктом оподаткування відповідного податку [4, с. 67].

Основні аспекти податкової бази:

- Фізичні особи: доходи фізичних осіб часто є основною складовою податкової бази. Це може включати зарплату, проценти, дивіденди, прибуток від підприємницької діяльності, продаж майна та інші види доходів.

- Юридичні особи: прибуток юридичних осіб є ключовим елементом податкової бази. Його визначають, враховуючи витрати та прибутки підприємства.

- Майновий податок: вартість майна, така як нерухомість, транспортні засоби, обладнання, може бути використана як податкова база для майнових податків.

- Обсяги операцій: в деяких випадках оподаткування може базуватися на обсягах операцій чи обігах підприємства.

- Податкові вирахування та звільнення: деякі види доходів чи видатків можуть бути виключені з податкової бази завдяки податковим вирахуванням чи звільненням.

- Податкові ставки та класифікація: різні види доходів можуть мати різні ставки оподаткування, що впливає на обсяг податкової бази та суму сплаченого податку.

- Відсоток оподаткування: відсоток доходів або вартості майна, що підлягає оподаткуванню, визначається податковим законодавством та може бути змінений з часом.

Податкова база визначає обсяг оподаткування та є важливим елементом податкової системи кожної країни. Вона формується на основі різних видів доходів, витрат та інших факторів, які визначаються податковим законодавством [10, с. 33].

7. Формування життєвого рівня: формування життєвого рівня визначається комплексом факторів і включає в себе різні аспекти економічного, соціального та культурного розвитку суспільства. Життєвий рівень є комплексною

характеристикою рівня добробуту, комфорту та загального благополуччя людей в конкретному регіоні чи країні [9, с. 13].

Основні чинники, що впливають на формування життєвого рівня, включають:

- Економічна активність: розвиток економіки, збільшення виробництва та зайнятості сприяють підвищенню доходів населення та загального рівня життя.

- Доходи та зайнятість: рівень оплати праці, наявність робочих місць, можливість отримання додаткового доходу впливають на доходи та фінансову стабільність громадян.

- Соціальні програми: наявність ефективних соціальних програм, таких як системи соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, пенсійні системи, впливає на доступ громадян до основних послуг та соціальний захист.

- Рівень освіти: високий рівень освіти дозволяє людям мати кращі можливості для працевлаштування та особистого розвитку, що сприяє підвищенню життєвого рівня.

- Стан здоров'я: забезпечення доступу до якісної медичної допомоги, гігієнічних умов, здорового способу життя позитивно впливає на стан здоров'я населення та загальний рівень життя.

- Інфраструктура: розвинена та ефективна інфраструктура, така як транспортна мережа, комунікації, житлова інфраструктура, впливає на комфорт та зручність життя громадян.

- Споживчі можливості: доступність та різноманіття товарів та послуг на ринку, рівень конкуренції, цінова доступність виробів споживчого призначення визначають споживчі можливості населення.

- Екологічний стан: чисте довкілля та збереження природних ресурсів також впливають на якість життя та загальний рівень комфорту.

Формування життєвого рівня - це завдання, що вимагає комплексного підходу та спільних зусиль громадян, уряду, бізнесу та інших стейкхолдерів суспільства [11, с. 45].

Таким чином, економічна суть доходів є важливим аспектом функціонування будь-якої економічної системи, адже вони визначають рівень благосостояння і можливості суспільства. Доходи виникають внаслідок виробництва товарів і послуг, обміну, інвестицій та інших економічних процесів. Розуміння економічної суті доходів дозволяє аналізувати та вдосконалювати механізми розподілу ресурсів, що має велике значення для досягнення ефективного економічного розвитку.

Доходи відіграють ключову роль у стимулюванні виробництва, сприяючи підвищенню рівня зайнятості та забезпечуючи додаткові ресурси для інвестицій та розвитку. Вони є джерелом фінансування для уряду, який в свою чергу реалізує соціальні та інфраструктурні програми, спрямовані на поліпшення якості життя населення.

Збалансована система розподілу доходів є важливим чинником соціальної справедливості, що дозволяє зменшити соціальні нерівності та сприяє стабільності суспільства. Правильне управління економічними відносинами та оптимізація механізмів формування доходів сприяють сталому економічному розвитку, забезпечуючи економічну стійкість та покращення якості життя громадян.

Важливим аспектом розуміння економічної суті доходів є також врахування їхнього взаємозв'язку з іншими економічними показниками, такими як інфляція, безробіття, інвестиції та рівень життя. Ефективне управління доходами вимагає системного підходу та постійного аналізу економічного середовища для вдосконалення механізмів розподілу ресурсів та сприяння сталому економічному зростанню.

З метою точного визначення фінансового результату необхідно правильно враховувати умови визнання доходів. У нашому законодавстві це питання регулює П(С)БО 15 «Дохід» [23]. Згідно з цим положенням, дохід визначається при збільшенні активу або зменшенні зобов'язання, що призводить до зростання власного капіталу (за винятком внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути надійно визначена. Положення містить критерії

визнання доходу, які застосовуються окремо до кожної операції чи окремих елементів операцій, в залежності від суті господарської операції.

Надходження від інших осіб, такі як податки, суми за договорами комісії, попередні та авансові платежі, депозити і певні інші надходження, не визнаються доходами. Важливо враховувати економічний зміст господарської операції для визначення моменту визнання доходу.

У бухгалтерському обліку доходи туристичного підприємства класифікуються як доходи звітного періоду та доходи майбутніх періодів. Їх поділяють на кілька груп: дохід від реалізації продукції, інший операційний дохід, дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи та інші доходи.

Підприємство отримує доходи від операційної, звичайної та надзвичайної діяльності. Операційна діяльність пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції, забезпечуючи основний дохід. Звичайна діяльність включає операції, пов'язані з основною діяльністю підприємства, та операції, що її забезпечують. Надзвичайна діяльність включає рідкісні та неочікувані операції.

Втрати внаслідок надзвичайних подій враховуються при розрахунку фінансових результатів. Звичайна діяльність поділяється на операційну, фінансову та інвестиційну [22].

Операційна діяльність включає основну діяльність підприємства та інші види діяльності, що не відносяться до інвестицій чи фінансової сфери. Дохід відображається в бухгалтерському обліку у вартості активів, які отримані або підлягають отриманню. У випадку відстрочення платежу виникає різниця між справедливою вартістю та номінальною сумою грошей чи їх еквівалентів, які підлягають отриманню за продукцію. Ця різниця визнається як дохід у формі процентів.

Сума доходу за бартерним контрактом визначається за справедливою вартістю активів, робіт та послуг, одержаних або підлягають отриманню, з урахуванням грошових коштів та їх еквівалентів, переданих чи одержаних.

Якщо неможливо достовірно визначити справедливу вартість активів за бартерним контрактом, то дохід визначається справедливою вартістю активів,

робіт, послуг (за винятком грошових коштів та їх еквівалентів), переданих за цим контрактом.

Для узагальнення інформації про доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства та для обліку доходів та результатів діяльності використовуються рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності».

Класифікація доходів за визначенням Ф. Ф. Бутинця відповідає фінансовому обліку, розрізняючи суму доходу від реалізації продукції, надання послуг, використання активів, а також визначає їхнє місце в центрах інвестицій, центрах доходів, центрах прибутку та загальному доходу підприємства.

Щодо класифікації доходів за видами діяльності, існують різні точки зору в економічній літературі, зокрема щодо віднесення доходів до інвестиційної чи фінансової діяльності. Нормативні акти також не є єдиною думкою в цьому питанні. Зазначається, що дохід може визначатися як збільшення економічних вигод у вигляді зростання активів чи зменшення зобов'язань. З цього питання існує різноманіття думок, наприклад, щодо трактування доходу платником податку. Слід зазначити, що різні автори розглядають дохід як виторг від реалізації продукції, агентську винагороду, чи грошові або матеріальні цінності, отримані від різних видів діяльності [20].

Усупереч різноманітності підходів до трактування терміну "дохід", бухгалтерський облік відображає класифікацію доходів відповідно до вимог законодавства, а управлінський облік використовується для збирання та групування інформації для прийняття рішень.

1.2. Нормативно-правове регулювання зобліку, аналізу і аудиту доходів

Юридичне забезпечення обліку - це сукупність нормативно-правових актів, прийнятих найвищими гілками влади в державі (законодавчої, виконавчої та представницької), а також Міністерством фінансів України, іншими міністерствами та відомствами, що регулюють діяльність кожного підприємства.

У сучасних підприємствах неможливо здійснювати повноцінний бухгалтерський облік доходів і витрат без належного юридичного забезпечення. Це забезпечення постійно змінюється і формується протягом останніх двох десятиріч, під впливом різних факторів, таких як економічні, політичні, соціальні та інші. У таблиці 1.1 подано огляд юридичної бази та нормативних документів з обліку, аналізу та контролю.

Таблиця 1.1

Нормативні документи з обліку, аналізу та контролю доходів

Документ	Короткий зміст	Використання в контрольно-ревізійному процесі
Конституція України прийнята ВРУ від 28.06.1996	Головний правовий акт України, що встановлює основні норми та принципи функціонування країни.	Основні принципи, які встановлюють правову базу та контролюють функціонування підприємства.
Податковий кодекс України редакція від 13.08.2020	Містить інформацію щодо переліку податків та зборів, а також осіб, які зобов'язані їх сплачувати.	Аналіз правильності розрахунку прибутків та витрат у грошовому, матеріальному і нематеріальному вираженні.
Господарський кодекс України Затверджений постановою ВРУ від 16.01. 2003 р. No 436-4	Забезпечує юридичні рамки для здійснення господарської діяльності, зокрема на сільськогосподарських підприємствах.	Заходи щодо підвищення продуктивності підприємства та його активної участі в соціальних ініціативах.
Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні. Закон України прийнятий ВРУ від 26.01.1993 No12939-12	Фінансовий нагляд здійснюється, враховуючи встановлені правові та організаційні принципи, а також визначений порядок проведення податкового контролю та відповідальність за порушення законодавства.	Створення системи фінансового контролю, яка є актуальною в сучасних умовах.
Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України прийнятий ВРУ від 16.07.99 р. No996-14	Показує основні принципи, структуру бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також перелік узгоджених документів для ведення бухгалтерського обліку.	Перевірка відповідності господарської діяльності чинному законодавству.

Продовження таблиці 1.1

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Висвітлює процес формування та зміст звіту про фінансові результати, враховуючи умови	Розпізнавання доходів і витрат, а також контроль за правильним їх
---	---	---

	для детального розкриття змісту окремих статей.	відображенням у зазначеному звіті.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29.11.1999 р. №290	Подання методології створення прибутків та їх відображення в бухгалтерському обліку, а також складання на їхній основі фінансової звітності.	Розробка основ для системи обліку доходів підприємства.
Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291	Відображає інформацію щодо наявності та руху активів, капіталу та зобов'язань, демонструючи процедуру бухгалтерських проведення за допомогою методу подвійного запису.	З метою спрощення впровадження бухгалтерського обліку.

Система державного регулювання бухгалтерського обліку доходів операційної діяльності має за мету встановлення єдиних правил для організації обліку. Існують п'ять рівнів нормативного регулювання бухгалтерського обліку та звітності (рис. 1.1).

Основою бухгалтерського обліку є Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність", який визначає правові засади регулювання, організацію ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Цей закон розповсюджується на всіх юридичних осіб, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на суб'єктів підприємницької діяльності, яким надано дозвіл на ведення спрощеного обліку доходів і витрат. Вони зобов'язані вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність у визначеному законодавством порядку [7].

Зазначений закон закріплює принципи бухгалтерського обліку, такі як обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник та періодичність. Важливо відзначити, що в Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" існують численні неузгодженості.

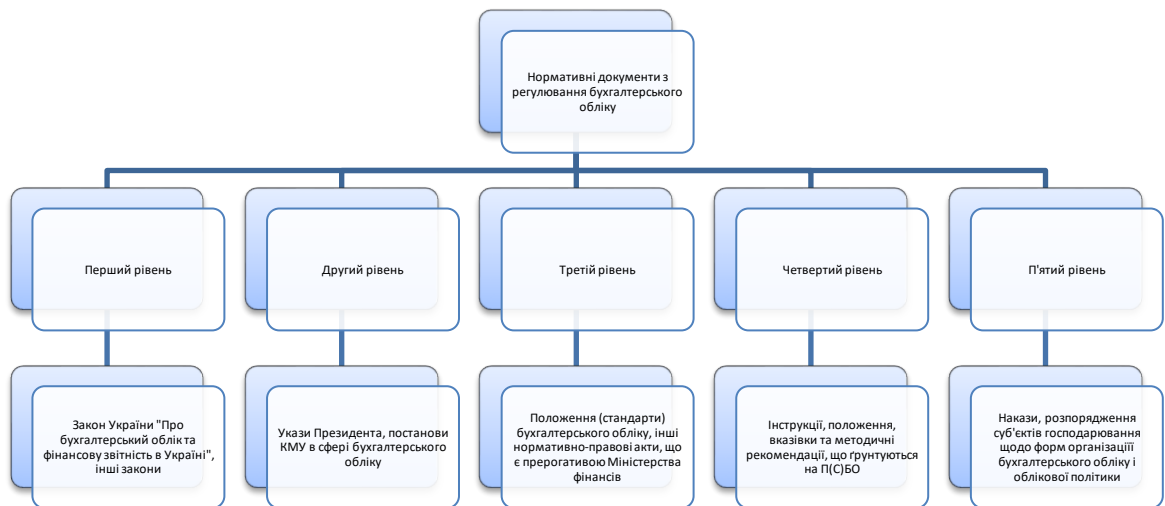

Рис. 1.1 Рівні нормативно-правового забезпечення обліку в Україні

На підставі їхніх висловлень можна зазначити, що законодавство не надає вичерпних відповідей на запитання щодо того, що означає державне регулювання бухгалтерського обліку, які компоненти входять до національної системи, який їх взаємозв'язок та яка їхня підпорядкованість. Як наслідок, відсутність єдиного підходу до регулювання питань бухгалтерського обліку в різних сферах призводить до нерегульованості відповідальності за розробку та впровадження методичного забезпечення.

Нормативно-правові акти, які стосуються бухгалтерського обліку витрат і доходів підприємств, можна класифікувати на різні рівні [12]:

- міжнародні або континентальні (МСФЗ, Директиви ЄС);
- загальнодержавні (нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України);
- загальнооблікові (акти Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Державної фіскальної служби України);
- галузеві (акти профільних міністерств та відомств);
- регіональні (нормативно-правові акти обласних і районних державних управлінь, служб, відділів, груп);

- внутрішньогосподарські (внутрішньо підприємницькі).

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 31.11.99р. №291, визначає призначення та порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для систематизації інформації за методом подвійного запису про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків і бюджетних установ), незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб (далі - підприємства). Позабалансовий облік здійснюється за простою системою (без застосування методу подвійного запису) [13].

План рахунків бухгалтерського обліку представляє собою перелік рахунків та схем реєстрації та групування фактів фінансово-господарської діяльності (кореспонденція рахунків) у бухгалтерському обліку. У ньому коди (номери) та найменування синтетичних рахунків (рахунків першого порядку) та субрахунків (рахунків другого порядку) наведені за десятковою системою. План рахунків передбачає рахунки класу 7 «Доходи і фінансові результати», які узагальнюють інформацію про доходи від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, а також від надзвичайних подій.

Згідно з НП(С)БО 1, стосовно доходу фінансова звітність підприємства формується, дотримуючись принципів нарахування та відповідності доходів і витрат. Згідно з цим принципом, для визначення фінансового результату звітного періоду слід порівняти доходи цього періоду із витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. Іншими словами, доходи і витрати відображаються в обліку і звітності в момент їх виникнення, незалежно від часу отримання і сплати грошей. Також важливо дотримуватися обачності, щоб методи оцінки, застосовані в бухгалтерському обліку, уникнули заниження

оцінки зобов'язань та витрат, а також завищення оцінки активів і доходів підприємства.

Дохід, який включає актив чи розрахунок зобов'язань, фіксується у Звіті про фінансовий результат у момент їхнього отримання. У звіті розглядаються такі категорії доходів, як:

- прибуток від реалізації продукції;
- чистий прибуток від реалізації продукції;
- прибуток від участі в капіталі;
- інші фінансові доходи;
- інші доходи.

Витрати визнаються як витрати за певний період одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони були здійснені. Витрати, які не можна прямо пов'язати з доходом конкретного періоду, включаються у витрати того звітного періоду, коли вони були здійснені, відповідно до П(С)БО 16.

Згідно з П(С)БО 17 "Податок на прибуток", дохід з податку на прибуток включає загальну суму доходу з податку на прибуток, яка складається з поточного податку на прибуток з урахуванням відстроченого податкового зобов'язання і відстроченого податкового активу.

Після отримання прибутку від реалізації продукції обчислюється податок на додану вартість (20%). Визначаються витрати, такі як витрати на матеріали, витрати на заробітну плату, витрати на збут, адміністративні витрати і інші. Податок на прибуток обчислюється, віднімаючи витрати від доходу без ПДВ, і різниця множиться на ставку податку [14].

Нормативно-правові акти, що стосуються обліку доходів підприємства в Україні, базуються на Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку. Методологічні засади формування фінансової інформації про доходи та їхнє відображення у фінансовій звітності регулюються П(С)БО 15 "Дохід". Це положення визначає принципи визнання, класифікації та оцінки доходів та надає вказівки щодо представлення цієї інформації в примітках до фінансової звітності.

Незважаючи на певні розходження в нормативних актах, суб'єкти господарювання повинні дотримуватися всіх П(С)БО, законів та інструкцій, оскільки вони містять важливу інформацію про правильний облік, відображення у фінансовій звітності та надання повної та достовірної інформації про доходи підприємства, витрати і т.д. Найважливішим недоліком обліку доходів підприємства є відсутність єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і стандартів для обліку та контролю за доходами суб'єкта господарювання. Також, висувається завдання покращення рівня відповідальності обліково-контрольної системи підприємства.

Забезпечення нормативно-правового регулювання обліку і контролю визначається як система правових норм на різних рівнях влади (законодавчої, виконавчої, представницької), включаючи Міністерство фінансів України, інші міністерства та відомства, а також конкретні підприємства. Ці нормативно-правові акти спрямовані на забезпечення ефективного функціонування бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та економічного контролю в державі [15].

Основними документами, що регулюють облік витрат та доходів підприємств, є різні закони України (про бухгалтерський облік, державну контрольно-ревізійну службу, аудиторську діяльність, державну податкову службу), укази Президента України, постанови та рішення Кабінету Міністрів, а також нормативи П(С)БО та М(С)ФЗ.

Вчені відзначають, що розробка прогресивних систем бухгалтерського обліку та формування нормативно-правової бази вимагає високого рівня теоретичної підготовки. Зокрема, вони вказують на важливість роботи вчених і практиків у напрямку удосконалення обліку та його системи.

Регулювання фінансового обліку в Україні, згідно з дослідженням М.С.Пушकारа та М.Т.Щирби, поділяється на чотири рівні: законодавчий, нормативний, методичний і організаційно-розпорядчий.

Л.К. Сук та П.Л. Сук вважають, що основні нормативні документи, які регламентують бухгалтерський облік в Україні, включають Закон України "Про

бухгалтерський облік і фінансову звітність", П(С)БО та Плани рахунків бухгалтерського обліку.

Регулювання бухгалтерського обліку розглядається на чотири рівні: законодавчий, нормативний, інструктивний та практичний. Зокрема, вчені визначають перший рівень як найвищий, другий – вищий, третій – середній, а четвертий – базовий.

Н.І.Пилипів розробила чотирирівневу модель нормативно-правової бази, яка регулює облік та контроль у сфері транспортування газу на вітчизняних підприємствах. Ця модель включає чотири рівні: перший рівень – нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України; другий рівень – нормативно-правові акти Міністерства фінансів України, такі як Інструкція щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку; третій рівень – нормативно-правові акти відомства (у даному випадку НАК “Нафтогаз України”); четвертий рівень – нормативно-правові акти конкретного підприємства (ДК “Укртрансгаз” НАК “Нафтогаз України”) [8, с. 41].

У галузевому сенсі, В.М.Жук висловив ряд пропозицій, які вважає раціональними для реалізації регуляторно-організаційних завдань розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки. Серед них важливість посилення впливу галузевого управління на формування методології обліку в цьому секторі, удосконалення національних П(С)БО шляхом адаптації МСФЗ до національних потреб, забезпечення складання звітності за даними бухгалтерського обліку, обов’язкове делегування представників Мінагрополітики до методологічних рад з бухгалтерського обліку та із статистичної звітності [2, с. 50].

Л.В. Гуцаленко висловила думку, що реформа вітчизняного бухгалтерського обліку має на меті створення та введення в дію Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, спираючись на міжнародні стандарти [1, с. 47]. Зазначається, що реформа була повністю виконана до 2005

року, що сприяло створенню ефективної нормативно-правової бази, яка відповідає міжнародним та європейським стандартам бухгалтерського обліку [6, с. 21].

Т.Г. Маренич висловила погодження з думкою, що програма реформування системи бухгалтерського обліку виконана і навіть перевиконана до 2005 року. Це призвело до створення нормативно-правової бази, яка відповідає міжнародним та європейським стандартам бухгалтерського обліку [6, с. 21].

У свою чергу, В.М.Пархоменко представив класифікацію актів нормативно-правового забезпечення, поділяючи їх за місцем та роллю в регулюванні бухгалтерського обліку. Його класифікація включає такі групи:

- 1) Закони України як акти вищої юридичної сили;
- 2) акти вищого органу в системі виконавчої влади, наприклад, постанови Кабінету Міністрів України;
- 3) положення та стандарти бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові документи, які затверджує Міністерство фінансів України;
- 4) нормативно-правові акти та методичні рекомендації, які розробляються Міністерством фінансів України і іншими органами;
- 5) рішення щодо організації бухгалтерського обліку, які ухвалюються власником підприємства [8, с. 5].

Однак цю класифікацію можна вважати неповною через відсутність у неї нормативно-правових актів місцевого рівня (обласні, районні), які також впливають на питання бухгалтерського обліку.

У відношенні до нормативно-правової бази економічного контролю, слід відзначити, що реформи були проведені, зокрема, в частині аудиторського контролю [9].

В.П. Пантелеев докладно описав законодавчі основи внутрішнього господарського та внутрішнього аудиту в Україні в період з 1991 по 2008 роки. Він зазначає 29 документів, які визначають область регламентації та нормативні положення для внутрішнього контролю і аудиту. Ці документи включають

Закони України ("Про підприємства", "Про господарські товариства", "Про державну контрольну ревізійну службу", "Про аудиторську діяльність", "Про банки і банківську діяльність", "Про захист економічної конкуренції" і т.д.), рішення аудиторської палати України (національні нормативи аудиту, міжнародні стандарти аудиту, програма постійного удосконалення професійних знань аудиторів України, перелік послуг аудиторів та інше), а також державні стандарти України та рішення різних управлінь та служб щодо організації бухгалтерського обліку і звітності, внутрішнього аудиту та іншого [7, с. 27-31, 432-435].

Н.І. Петренко та О.В. Філозоф переконані, що регулювання питань внутрішнього аудиту на великих підприємствах України не повинно обмежуватися лише іноземним законодавством. Вони вважають необхідним мати національну нормативно-правову базу, яка враховує особливості підприємницької діяльності в Україні [7, с. 219].

Зазначається, що нормативно-правова база економічного контролю в Україні розроблена менш ефективно, ніж нормативно-правова база фінансової звітності, хоча у країні існує значна кількість міністерств, відомств і органів, які відповідають за контрольні функції. Автори висловлюють припущення, що впливові політичні та бізнесові структури можуть не мати інтересу до ефективного державного економічного контролю, що може призводити до корупції [7].

Зазначається, що наразі існує велика потреба у реформуванні та підвищенні ефективності системи державного фінансового контролю, створенні та розвитку громадського контролю над реформами в економіці, а також удосконаленні умов та витрат на оптимізацію внутрішнього господарського контролю та підтримання його в належному стані. Автори вважають, що потрібно прийняти закони України, такі як "Про державний фінансовий контроль", "Про фінансовий контроль за доходами і витратами фізичних осіб в Україні", "Про громадський контроль" та інші [7].

Зазначається, що нормативно-правові акти щодо бухгалтерського обліку, фінансової звітності та економічного контролю можна розділити на різні рівні, такі як міжнародні, загальнодержавні, загальнооблікові, галузеві, регіональні та внутрішньогосподарські.

1.3. Особливості бухгалтерського обліку доходів та відображення у фінансовій звітності

Доходи підприємства визначаються відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 "Дохід". Оцінка доходу здійснюється після збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу (за винятком внесків учасників підприємства), при умові достовірності оцінки доходу.

Склад доходів, що належать до відповідної групи, визначений Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати". Дохід від реалізації продукції (товарів, інших активів) визначається за наявності ризиків і вигод, пов'язаних із правом власності на продукцію, переданих покупцеві, при умові, що підприємство не контролює подальше управління продукцією і сума доходу може бути достовірно визначена.

Завдання бухгалтерського обліку стосовно відображення доходів включає:

1. Відображення доходу в бухгалтерському обліку за справедливою вартістю отриманих або отримуваних активів.

2. Забезпечення об'єктивного відображення в синтетичному і аналітичному обліку валових доходів від основної, іншої та фінансової діяльності для ефективного аналізу та правильного визначення чистого доходу підприємства від операційної діяльності.

3. Значення бухгалтерського обліку доходів полягає в контролі та аналізі рівня, структури та динаміки доходів підприємства.

Від 2000 року доходи підприємств відображаються на семи синтетичних рахунках, таких як 702 "Дохід від реалізації товарів", 71 "Інший операційний

дохід" і т.д. Відображення доходів у звіті про фінансовий результат здійснюється згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3.

Звіт про фінансові результати включає інформацію про фінансові результати господарсько-фінансової діяльності підприємства за звітний період, надаючи повну, правдиву та неупереджену інформацію про доходи, витрати, прибутки і збитки. Рахунки доходів і витрат закриваються в кінці року, а фінансовий результат визначається оперативно в Звіті про фінансові результати.

Отже, дохід від реалізації товарів відображається у Звіті про фінансові результати і накопичується протягом звітного періоду для складання проміжних звітів. Для зручності в таблиці 1.2 наведено перелік первинних документів.

Таблиця 1.2

Первинні документи, що відображають дохід підприємства від операційної діяльності

№	Вид доходу	Первинний документ
1	Дохід від реалізації готової продукції	Прибутковий касовий ордер, виписка банку, рахунок-фактура, Товарно-транспортна накладна, Накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, Розрахунок (довідка) бухгалтерії
2	Інші операційні доходи	Прибутковий касовий ордер, Виписка банку, Рахунок-фактура, Товарно-транспортна накладна, Накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, договір оренди, Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей, Розрахунок (довідка) бухгалтерії
3	Інші доходи	Прибутковий касовий ордер, Виписка банку, Рахунок-фактура, Товарно-транспортна накладна, Накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, договір оренди, Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, Договори та контракти із постачальниками і фінансово-кредитними установами

Основним первинним документом для правильного оформлення є рахунок-фактура, який повинен містити конкретні реквізити для ідентифікації господарської операції та її учасників. Ці реквізити включають:

- Найменування підприємства, що виставляє рахунок-фактуру.
- Назву контрагента.
- Зміст та обсяг господарської операції.

- Одиницю виміру господарської діяльності.
- Особистий підпис або інші дані, що ідентифікують особу, участь якої була зафіксована в оформленні рахунку-фактури.

Фінансова звітність в Україні формується відповідно до ряду нормативних актів, таких як НС (П) БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", НС (П) БО 2 "Консолідована фінансова звітність", П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", П(С)БО 29 "Фінансова звітність за сегментами", а також Міжнародних стандартів фінансової звітності. Враховуючи Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності та Методичні рекомендації з перевірки порівняності показників фінансової звітності, вимоги до розкриття інформації про власний капітал залежать від різних факторів, таких як організаційно-правова форма підприємства, його розмір, вид діяльності, та вибір стандартів бухгалтерського обліку для складання звітності (міжнародні або національні).

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", фінансова звітність підприємства (з виключенням бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності та суб'єктів малого підприємництва, визнаних такими згідно з чинним законодавством) включає баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітів. Для суб'єктів малого підприємництва і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності національні положення (стандарти) встановлюють скорочену фінансову звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати. Критерії визначення суб'єктів малого підприємництва встановлені Господарським кодексом, згідно з якими вони включають суб'єктів господарювання, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 50 осіб та річний дохід не перевищує 10 млн євро.

Спрощена фінансова звітність для суб'єктів малого підприємництва передбачає відповідність критеріям, таким як застосування ставки податку на прибуток 0%, відповідність розміру доходів та обов'язкова відсутність бажання

власників викупити капітал. Такі підприємства можуть складати звітність за вимогами П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", включаючи два види звітності: звичайну та спрощену.

У спрощеній фінансовій звітності для суб'єктів малого підприємництва власний капітал представлений двома рядками: 300 "Капітал" та 350 "Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)". Звіт про фінансові результати, зокрема рядок 150 "Чистий прибуток (збиток)", відображає суму чистого прибутку за звітний період до його розподілу. У порівнянні із повною фінансовою звітністю, спрощена звітність суб'єкта малого підприємництва ширше враховує компоненти власного капіталу, такі як статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал і неоплачений капітал.

Проте, тільки ті підприємства в Україні можуть складати фінансову звітність відповідно до стандартів П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", які не використовують міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і звітності. У випадку застосування міжнародних стандартів, навіть підприємства, які відповідають критеріям суб'єкта малого підприємництва, мають складати повну фінансову звітність.

Фінансову звітність за міжнародними стандартами повинні формувати публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії та підприємства, які займаються господарською діяльністю у сферах фінансових послуг (за винятком страхування та пенсійного забезпечення), недержавного пенсійного забезпечення, та допоміжної діяльності у фінансових послугах і страхуванні.

Хоча структура фінансової звітності за НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" в цілому відповідає структурі звітності згідно з МСБО 1 "Подання фінансової звітності", виникають певні розбіжності через відсутність чітко визначених форм у МСБО 1. Зокрема, МСБО 1 не надає конкретних форм для складання фінансової звітності, тому підприємства використовують форми, визначені НП(С)БО 1, що призводить до певних несумісностей.

Наприклад, МСБО 1 вимагає включення в Звіт про фінансовий стан таких складових як випущений капітал і резерви для власників материнського

підприємства, зобов'язання та активи щодо поточного податку. Однак розділення власного капіталу на різні класи, такі як сплачений капітал, емісійний дохід та капітальні резерви, відбувається інакше за НП(С)БО.

Додатково, МСБО 1 передбачає розкриття більш широкого спектру інформації, такого як політики управління капіталом, зведені кількісні дані щодо управління капіталом та виконання зовнішніх вимог стосовно капіталу. Ця інформація не включена в вимоги НП(С)БО 1, і розрізнення у розкритті може вплинути на гармонізацію вітчизняної звітності із міжнародними стандартами.

Відповідно до методичних рекомендацій з заповнення фінансової звітності [5], стаття "Зареєстрований (пайовий) капітал" у Балансі (Звіті про фінансовий стан) включає фіксовану в установчих документах суму статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу та пайового капіталу відповідно до законодавства, що вказує на зареєстрований капітал. Аналогічно названий рахунок 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал" має кредитове сальдо, яке відображається в зазначеному вище рядку фінансової звітності. Проте, згідно з Наказом Міністерства фінансів України № 627 від 27.06.2013 р. "Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку," до рахунку 40 введено додатковий субрахунок 404 "Внески до незареєстрованого статутного капіталу". Таким чином, у 1400 рядок Балансу (Звіту про фінансовий стан) потрапляє не лише зареєстрований, але тимчасово відображається незареєстрований капітал, який оголошено. Сальдо субрахунку 404, після реєстрації статутного капіталу в установленому порядку, зменшується у відповідності із кредитом субрахунку 401 "Статутний капітал". У випадку відмови у реєстрації статутного капіталу операції з повернення активів, що надходили як внески, відображаються в кореспонденції з дебетом субрахунку 404 "Внески до незареєстрованого статутного капіталу". Таким чином, сума зареєстрованого капіталу може бути тимчасово завищена, що становить гарантію захисту прав кредиторів. На наш погляд, ці внески доцільніше обліковувати як додатковий капітал і відображати їх у статті "Зареєстрований (пайовий) капітал" лише після фактичної реєстрації.

У політиці обліку компанії "Мрія" зазначено, що прийом в дохід здійснюється одночасно з витратами. Основним джерелом доходу для підприємства є виконання різних послуг та проведення робіт в ході основної діяльності.

Формування прибутку від реалізації продукції "Мрія" відбувається на етапі первинного обліку, як першій стадії реєстрації конкретних операцій, що відображають господарські процеси та явища на підприємстві. Облік доходів від реалізації проводиться на основі різноманітних бухгалтерських документів, таких як:

- Акт виконаних робіт (наданих послуг);
- Прибутковий касовий ордер;
- Рахунок-фактура;
- Виписка банку;
- Товарно-транспортна накладна;
- Накладна вимога на відпуск матеріалів;
- Розрахунок (довідка) бухгалтерії.

Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами продукції, регіонами збуту та іншими напрямками, які визначаються на підприємстві. Для узагальнення інформації про доходи від основної діяльності використовується рахунок 70 "Доходи від реалізації" із субрахунками. Ці субрахунки служать для обліку отриманих фінансових результатів після їх відображення у нерозривному зв'язку з відповідними рахунками витрат 8 і 9 класу.

Таблиця 1.3

Відповідність рахунків доходів і витрат при визначенні фінансового результату основної діяльності

Вид діяльності	Господарські операції	Дохід	Витрати 8 клас	Витрати 9 клас
Основна	Реалізація товарів, робіт, послуг	701, 702, 703, 704	80, 81, 82, 83	90, 91, 92, 93

Рахунок 70 "Доходи від реалізації" використовується для консолідації інформації про прибуток від продажу продукції, товарів, робіт та послуг. На

підприємстві, за дебетом рахунку 70, відображається збільшення доходу від реалізації, а за кредитом - суми непрямих податків (акцизного збору, ПДВ) та списання доходів в процесі закриття на рахунок 79 "Фінансові результати". Записи на рахунках 7 класу повинні бути підтверджені відповідними первинними документами, що вказують на облік доходів від реалізації.

При проведенні господарської діяльності основний дохід ТОВ "Мрія" отримує від виконання будівельних робіт та надання послуг, для чого використовується субрахунок 703 "Дохід від реалізації робіт і послуг". Розглянемо господарські операції, які відображають дохід від реалізації виконаних робіт ТОВ "Мрія" на основі Акта виконаних робіт (будівельно-монтажні роботи на суму 20000 грн, фактична собівартість 12000 грн, адміністративні витрати замовника становили 200 грн).

Таблиця 1.4

Відображення в обліку доходів від реалізації виконаних робіт

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Підписано акт виконаних робіт	361	703	30000
2	Відображено ПДВ	703	641	5000
3	Списано фактичну собівартість виконаних робіт	903	23	11000
4	Відображено чистий дохід	703	791	25000
5	Списано адміністративні витрати	791	92	180
6	Зараховано кошти на рахунок	311	361	30000
7	Відображено собівартість виконаних робіт	791	903	11000
	Фінансовий результат (сальдо по рахунку 791)			13820

Виконання робіт ТОВ "Мрія" може проводитися за попередньо отриманим авансом від замовника з метою закупівлі матеріалів. У такому випадку підприємство використовує субрахунок 681 "Розрахунки за авансами одержаними" для реєстрації отриманих сум. Господарські операції, які відображають дохід від виконаних робіт на основі даних таблиці 2.8 при наявності попередньо отриманого авансу (у розмірі 6000 грн), будуть представлені у вигляді, наведеному в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Відображення в обліку доходів від реалізації виконаних робіт ТОВ
«Мрія» з попередньо отриманим авансом

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано аванс	311	681	6000
2	Відображено ПДВ	643	641	1000
3	Підписано акт виконаних робіт	361	703	30000
4	Відображено ПДВ	703 641	641 643	5000 1000
5	Списано фактичну собівартість виконаних робіт	903	23	11000
6	Відображено чистий дохід	703	791	25000
7	Списано адміністративні витрати	791	92	180
8	Відображено собівартість виконаних робіт	791	903	11000
9	Зараховано кошти на рахунок	311	361	24000
10	Закриття рахунку «Аванси отримані»	361	681	6000
	Фінансовий результат (сальдо по рахунку 791)			13820

Для відображення прибутку від реалізації продукції ТОВ "Мрія" використовується субрахунок 701 "Дохід від реалізації готової продукції".

Таблиця 1.6

Відображення в обліку доходів від реалізації продукції ТОВ «Мрія» на
умовах послідууючої оплати

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Реалізовано продукцію покупцеві	36	701	990
2	Відображено ПДВ	701	64	165
3	Надійшли кошти від покупця	31	36	990
4	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	825

ТОВ "Мрія" може проводити продаж продукції за умови повної передоплати у розмірі 100%. У такому випадку, на рахунках обліку прибуток від реалізації буде відображений згідно з представленими у таблиці 1.7 даними.

Таблиця 1.7

Відображення в обліку доходів від реалізації продукції ТОВ «Мрія» на умовах попередньої оплати 100%

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано аванс від покупця за продукцію	31	371	2460
2	Відображено ПДВ	643	641	410
3	Відвантажено продукцію покупцеві	36	701	2460
4	Відображено ПДВ	701	64	410
5	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	2050
6	Взаємозалік заборгованості	371	36	2460

Підприємство також може здійснювати продаж продукції за умови попередньої оплати в розмірі 50% (Табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Відображення в обліку доходів від реалізації продукції ТОВ «Мрія» на умовах попередньої оплати 50%

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано аванс від покупця за продукцію	31	371	2100
2	Відображено ПДВ	643	641	350
3	Відвантажено продукцію покупцеві	36	701	4200
4	Відображено ПДВ	701	643	700
5	Надійшли кошти від покупця	31	36	2100
6	Взаємозалік заборгованості	371	36	2100
7	Відображено ПДВ	643	641	350
8	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	3500

Інформацію щодо доходів від реалізації готової продукції суб'єкт господарювання консолідує у журналі № 6 "Облік доходів і результатів діяльності". Суму визнаних доходів основної діяльності вказують у графі 3 цього журналу. Щомісячно дані з цього журналу переносять у головну книгу, де підраховують обороти за кожним рахунком з дебету та кредиту. Цю інформацію використовують для узагальнення даних з журналів-ордерів і взаємної перевірки записів на окремих рахунках, а також для складання звітності. Головна книга відображає початкове сальдо, поточні обороти і сальдо на кінець звітного

періоду за кожним субрахунком. Згідно з методом подвійного запису, суми дебетового та кредитового оборотів, а також дебетового і кредитового сальдо повинні бути рівними відповідно.

Крім того, на підприємстві використовується комп'ютерна система обробки інформації за допомогою програми "1С:Підприємство". За допомогою цієї програми збирають і систематизують дані з первинних документів, необхідних для синтетичного і аналітичного обліку.

Інформація про доходи від основної діяльності за звітний період у ТОВ "Мрія" подається у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) за формою № 2. У табличному вигляді 1.9 представлено внесення даних про дохід від основної діяльності у Звіт про фінансові результати та відповідність реєстрів бухгалтерського обліку його рядкам.

Таблиця 1.9

Заповнення інформації про доходи від основної діяльності у Звіті про фінансові результати

Стаття	Код рядка	Джерело інформації	Додатково
Розділ I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Обороти по дебету субрахунків 701, 702 і 703 з кредитом 791 мінус оборот по кредиту субрахунку 704 з дебетом 791	чистий дохід від реалізації відтворюють з вирахуванням: — знижок, що були надані; — суми проданих у минулому товарів, які були повернені; — непрямих податків; — різних податків і зборів, які виплачують з обороту.

Отже, ефективність системи обліку доходів від основної діяльності підприємства залежить від належного і повного документального оформлення, а також вчасного відображення в реєстрах обліку доходів і результатів діяльності та своєчасного отримання достовірної інформації про доходи. Процес документування є ключовим етапом в обліку доходів від реалізації і має визначальний вплив на визнання доходів та їх відображення у фінансовій звітності. ТОВ "Мрія" використовує автоматизовану систему обліку разом із журнальною формою, що дозволяє прискорити обробку облікової інформації та

надійно відображати облік доходів від основної діяльності та фінансовий результат підприємства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «МРІЯ», ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДОХОДІВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Мрія»

Згідно з зазначеними нижче документами ТОВ «Мрія» за формою власності є товариством з обмеженою відповідальністю, засноване в 2007 році, директор – Кириндась Олександр Борисович.

Вважається юридичною особою, статутний капітал становить 675000 грн. Керується у своїй роботі Конституцією України, Господарським кодексом України, Цивільним кодексом України,

Місцезнаходження підприємства: Сумська обл., Глухівський р-н, село Береза, вулиця Центральна, будинок 105.

Метою роботи підприємства вважається одержання прибутку.

Предметом роботи підприємства полягає у сільськогосподарській діяльності.

До виду діяльності даного підприємства відносять наступні:

Основний:

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

Інші:

01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід

01.46 Розведення свиней

01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві

10.11 Виробництво м'яса

46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин.

Далі ми дослідили організаційну структуру ТОВ «Мрія». (рис. 2.1)

Наступним етапом дослідження стало вивчення основних економічних показників ТОВ «Мрія». (рис. 2.1)

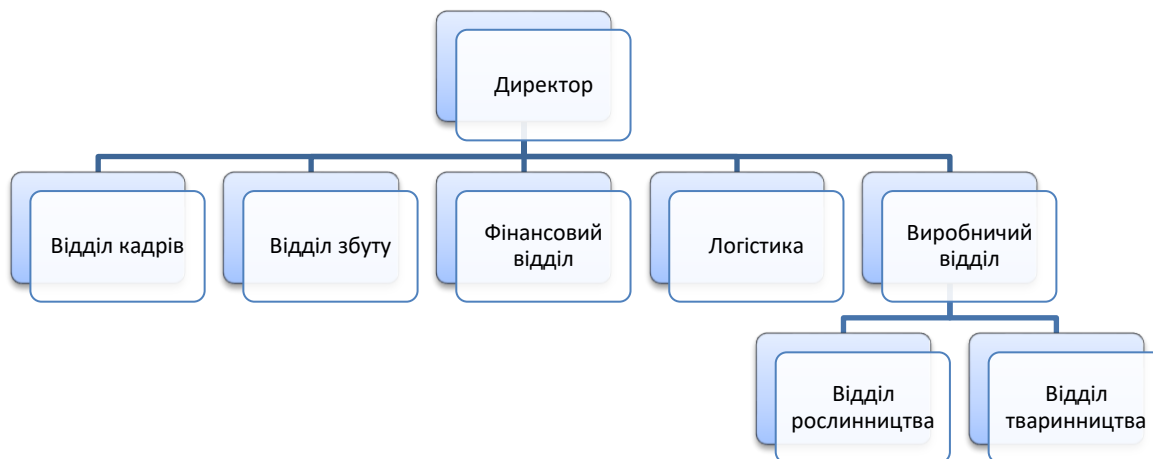

Рис. 2.1 Організаційна структура ТОВ «Мрія»

Аналізуючи вище наведену організаційну структуру, слід зауважити, що окреслені підрозділи виконують наступний ряд завдань:

1. Управління (директор) - це вищий орган прийняття рішень на підприємстві, яке може складатися з власників, директорів чи керівників основних підрозділів. Воно відповідає за стратегічне планування, прийняття ключових рішень та встановлення загальних напрямків розвитку підприємства.

2. Виробничий відділ - це підрозділ, який займається виробництвом сільськогосподарської продукції. Він може включати підрозділи, такі як:

- Відділ рослинництва, який відповідає за вирощування рослинних культур, управління полями, садами та іншими сільськогосподарськими угіддями.

- Відділ тваринництва, який відповідає за годівлю та розведення тварин.

3. Логістика - це підрозділ, який забезпечує логістичну підтримку сільськогосподарської діяльності, включаючи забезпечення транспорту для доставки сировини та готової продукції, складське управління тощо.

4. Фінансовий відділ - відповідає за фінансове управління підприємством, включаючи бюджетування, облік, звітність, фінансовий аналіз та планування.

5. Відділ збуту - займається збутом сільськогосподарської продукції, укладанням контрактів з покупцями, організацією поставок тощо.

6. Відділ кадрів - відповідає за питання управління персоналом, включаючи найм, підбір, підготовку, мотивацію та утримання співробітників.

Слід також зауважити, що на підприємстві ТОВ «Мрія» використовується лінійна структура управління. Лінійна структура управління - це тип організаційної структури, де існує пряма лінія комунікації між керівниками та підлеглими. Це означає, що кожен співробітник звітує лише одному безпосередньому керівникові, і вся комунікація відбувається уздовж цієї лінії.

Функціонуючий матеріал надає інформацію про облікову політику щодо визнання доходу, розподіл доходу за різними групами та особливості визначення доходу за бартерними контрактами, зокрема в контексті пов'язаних сторін.

Облікова політика визнання доходу: Спосіб визначення ступеня завершеності робіт та послуг: описано, яким чином визначається ступінь завершеності робіт чи послуг, і як це впливає на визнання доходу. Вірогідно, використовується система, яка враховує завершеність процесу виконання робіт чи надання послуг для визначення відповідної частки доходу.

Розподіл доходу за групами відповідно до ПСБО 15: Групи доходів: зазначено, що дохід розподіляється за певними групами відповідно до ПСБО 15. Це може включати різні види доходу, такі як реалізація продукції, надання послуг, інші операційні доходи тощо.

Бартерні контракти та ПСБО 15: Сума доходу за бартерними контрактами: зазначено, що сума доходу за бартерними контрактами розподіляється відповідно до груп доходів, як визначено в ПСБО 15. Це свідчить про дотримання стандартів бухгалтерського обліку щодо визнання та розподілу доходу.

Частка доходу за бартерними контрактами з пов'язаними сторонами: виділено увагу на розподілі доходу за бартерними контрактами з пов'язаними

сторонами. Це важливо, оскільки операції з пов'язаними сторонами можуть вимагати особливої уваги і дотримання конкретних вимог.

Дане дослідження вказує на те, що компанія дотримується визначених правил та стандартів бухгалтерського обліку, що допомагає забезпечити точність та прозорість відображення доходу в фінансовій звітності.

Облік доходів майбутніх періодів - це бухгалтерська процедура, коли певні доходи за отриманням грошей або іншими засобами стають доступними для використання в певний майбутній період. Зазвичай це відбувається в контексті отримання платежів наперед за послуги чи товари, які будуть надані у майбутньому [11, с. 43].

Зазвичай на підприємствах функціонує бухгалтерська служба, яку очолює головний бухгалтер. На нижчому рівні ідуть заступник головного бухгалтера та окремі бухгалтери, кожен з яких відповідає за свою сферу роботи.

Згідно зі структурою, заступник головного бухгалтера та бухгалтери підпорядковуються головному бухгалтеру. Бухгалтерія, яка є самостійним підрозділом і очолюється головним бухгалтером, підпорядкована директору підприємства.

Проте, відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", можливою формою організації бухгалтерського обліку є введення в штат посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби з головним бухгалтером.

Якщо на підприємстві відсутня бухгалтерська служба, то законодавством не передбачено введення посади головного бухгалтера. Отже, головний бухгалтер не є обов'язковим, і у разі відсутності бухгалтерської служби бухгалтерський облік веде звичайний бухгалтер.

Якщо в штаті підприємства лише один бухгалтер, то йому доводиться виконувати обов'язки, що відповідають головному бухгалтеру. Згідно з положеннями підприємства та посадовою інструкцією, бухгалтер у такому випадку здійснює всі функції, а також участь у різноманітних семінарах і курсах для підвищення кваліфікації.

Якщо обсяги роботи зростають і один бухгалтер не впорається, то створюється бухгалтерська служба, яку очолює головний бухгалтер. У випадку малих підприємств, зазвичай працює лише один бухгалтер, який виконує всі функції бухгалтерії, охоплюючи різні області роботи.

На прикладі ТОВ "Мрія" видно, що відсутність створеної бухгалтерської служби призводить до виконання всіх функцій одним бухгалтером. Такий бухгалтер постійно поглиблює свої знання, беручи участь у навчанні та отримуючи вищу освіту, а також відповідає за всі аспекти бухгалтерського обліку, включаючи облік розрахунків, касових операцій, реалізації товарів, оплати праці та підготовку звітів.

Також бухгалтер належить виконувати обов'язки касира, що включає в себе наступне:

- проведення операцій, пов'язаних із прийманням та видачею готівкових коштів через касу підприємства, зберігання всіх отриманих цінностей;

- отримання готівки в банку, ведення записів у касовій книзі операцій отримання і видачі готівки за кожним прибутковим касовим ордером і видатковим документом в день їх надходження або видачі;

- перевірка наявності та достовірності підпису бухгалтера, а на видаткових документах - дозвільного напису керівника або уповноважених ним осіб, наявність всіх інших реквізитів на прибуткових касових ордерах та видаткових документах, а також зазначених у цих документах додатків (заяви, накладні, рахунки, довідки та ін.);

- внесення торгової виручки за продані туристичні послуги на розрахунковий рахунок компанії;

- підписування прибуткових касових ордерів та видаткових документів негайно після отримання або видачі готівки.

Крім того, бухгалтер ТОВ «Мрія» займається кадровим обліком на підприємстві, що включає в себе:

- оформлення заяв співробітників про прийом на роботу, про звільнення, про виплату компенсацій, про призначення на іншу посаду, про зміну окладу, про надання відпусток та інші заяви;

- оформлення наказів про прийом на роботу, про переведення, про преміювання, про стягнення, про надання відпусток, про звільнення, на відрядження та інші;

- подання звіту про прийом на роботу до контролюючого органу;

- ведення особових карток П2 працівників;

- оформлення особових справ;

- заповнення трудових книжок;

- ведення журналу обліку руху трудових книжок;

- складання посадових інструкцій;

- ведення таблиць обліку використання робочого часу працівників;

- складання штатного розкладу з урахуванням класифікатора професій;

- оформлення змін до штатного розпису;

- оформлення трудових договорів;

- складання графіка відпусток з урахуванням побажань співробітників;

- ведення журналу реєстрації наказів з кадрової діяльності;

- оформлення довідок з місця роботи у разі потреби;

- оформлення заяв на соціальну пільгу;

- ознайомлення працівників з інструктажами з пожежної безпеки та охорони праці тощо.

На підприємстві, згідно з штатним розписом, працюють три структурні підрозділи: адміністрація, бухгалтерія та відділ збуту. Генеральний директор і директор з маркетингу працюють в адміністрації, а відділ збуту налічує менеджерів. Бухгалтер співпрацює з відділом збуту, і контролює його роботу Генеральний директор підприємства.

Бухгалтерія підприємства використовує журнально-ордерну форму та комп'ютерну програму "Підприємство 1С 8.2" для своєї роботи. У 2018 році був придбаний та впроваджений реєстратор розрахункових операцій, і для його

сумісної роботи з програмою "Підприємство 1С 8.2" була внесена доробка фахівцями. Це дозволило бухгалтеру автоматизувати пробиття чеків на комп'ютері, але виникла проблема в автоматизації бухгалтерського обліку доходів.

При пробитті чеку на реєстраторі розрахункових операцій у програмі "Підприємство 1С 8.2" автоматично створюється прибутковий чек, але для відображення проданої послуги в бухгалтерському обліку бухгалтер повинен вручну створювати документ "Звіт про роздрібні продажі". Це відкриває можливість для помилок та впливає на ефективність процесу. Щоб вирішити цю проблему, необхідно розробити доробку до програми, яка автоматично створюватиме документ "Звіт про роздрібні продажі" під час пробиття чеку.

Також важливо автоматизувати розподіл грошових коштів від туристів на транзитну суму і агентську винагороду, що є доходом підприємства. Запропоновано формувати дві строчки при створенні документу "Звіт про роздрібні продажі" для відображення транзитної суми та агентської винагороди на відповідних рахунках.

Такі автоматизації допомагають скоротити час на ручну обробку документів і виключити людський фактор. Щоб впровадити ці зміни, можна звернутися до компанії, яка займається супроводженням програми "Підприємство 1С 8.2".

На підприємстві відсутня графіка документообороту через те, що облік ведеться однією особою. Зберігання документів здійснюється бухгалтером за визначеними правилами.

Бухгалтер має підписаний договір про матеріальну відповідальність, оскільки на нього покладено обов'язки з обліку касових операцій. Договір визначає його відповідальність за довірені йому матеріальні цінності та грошові кошти.

У посадовій інструкції бухгалтера визначені права та обов'язки, проте виникає неузгодженість, оскільки інструкція не враховує його обов'язків з

кадрового обліку. Інструкція включає загальні положення, завдання, права, відповідальність, вимоги до знань і кваліфікаційні вимоги.

Загалом, посадова інструкція є докладною і відображає виконувану роботу, за винятком великого розділу, пов'язаного з кадровим обліком. Запропоновано скориговану посадову інструкцію для викорінення цього прогалину в існуючому документі.

ТОВ "Мрія" має наказ про облікову політику, який був ухвалений негайно після реєстрації підприємства. У розробці цього наказу взяли участь бухгалтер підприємства та аудиторська фірма "Аудит-Інвест". Наказ щодо облікової політики розроблено на основі типового наказу, опублікованого в фаховій пресі, з урахуванням нормативно-правової бази та специфіки діяльності підприємства.

У наказі розглянуті наступні критерії: рівень суттєвості, основні засоби, нематеріальні активи, грошові кошти та їх еквіваленти, передоплати, товарно-матеріальні запаси, визнання доходів, визнання витрат, резерви, організація бухгалтерського обліку, інвентаризація, касова дисципліна, відповідальність за недопущення несанкціонованого доступу до облікової інформації, контроль виконання наказу, та умовні зобов'язання. Проте додатки, які б уточнювали зміст наказу, не розглядаються регулярно, а лише за необхідності, наприклад, при виникненні істотних змін у бухгалтерському обліку. Зараз до наказу приєднаний лише один додаток, який враховує зміни, пов'язані із впровадженням реєстратора розрахункових операцій та введенням субрахунку 3011 (скринька для грошей).

Важливо відзначити, що в наказі про облікову політику відсутній додаток Положення про бухгалтерську службу. Це може бути суттєвим недоліком, якщо б підприємство не було мікропідприємством.

2.2. Аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Мрія» за 2020-2022 р.

На досліджуваному підприємстві проведено аналіз фінансового стану за період з 2020 по 2022 роки, і результати цього аналізу представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Мрія» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Середній абсолютний приріст
	2020	2021	2022	
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5684,5	8694,9	13223,4	3769,45
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	5674,2	8687,2	13197,3	3761,55
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	5164,3	8032,0	12273,2	3554,45
Чистий прибуток(збиток) підприємства, тис. грн.	52,0	-24,3	112,0	30
Валюта балансу, тис. грн.	1546,5	2468,2	2932,8	693,15
Власний капітал, тис. грн.	765,8	916,7	1028,7	131,45
Власні оборотні кошти, тис. грн.	658,3	715,6	838,3	90
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	1241,2	1407,00	1763,5	261,15
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	544,6	1045,9	824,6	140

Загальний висновок до таблиці показників за роки вказує на певні тенденції в фінансовій діяльності підприємства. Зокрема, спостерігається позитивна динаміка в доходах від реалізації продукції, що свідчить про зростання попиту на продукцію чи послуги компанії. На фоні цього, чистий прибуток також зростає, що свідчить про ефективність фінансового управління.

Однак важливо враховувати збільшення собівартості реалізованої продукції, що може впливати на прибутковість. Також відзначається зростання кредиторської та дебіторської заборгованості, що вимагає уваги у плануванні ліквідності та керуванні фінансовими ресурсами.

Узагальнюючи, підприємство демонструє позитивні тенденції у фінансовій діяльності, але для забезпечення стабільності та розвитку слід удосконалити стратегії управління витратами та ліквідністю.

Оцінюючи фінансове положення ТОВ "Мрія", ми звернемо увагу на п'ять ключових показників, які представлені у таблиці 2.2. Проведений аналіз допоможе визначити належність оновлення основних активів підприємства до сучасних технологій, своєчасність усунення застарілого обладнання як фізично, так і морально, а також оцінити загальну ефективність використання майна компанії.

Таблиця 2.2

Показники майнового стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Мрія» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Середній темп приросту
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт зносу	0,73	0,75	0,78	3,37
Коефіцієнт вибуття	0,92	0,94	0,97	2,68
Коефіцієнт оновлення	1,02	1,02	1,03	0,49
Фондовіддача	10,21	13,54	15,88	24,71
Фондоємкість	0,02	0,03	0,06	73,21

На підставі наведених у таблиці показників можна зробити кілька важливих висновків. Коефіцієнт зносу, хоча й зростає протягом років, залишається на відносно низькому рівні, що може свідчити про ефективне утримання та довготривалу використаність основних активів підприємства. Коефіцієнт вибуття показує стійку тенденцію до зростання, вказуючи на потребу в удосконаленні стратегій збереження та обслуговування майнових активів.

Коефіцієнт оновлення свідчить про те, що підприємство регулярно впроваджує нові технології та обновляє свій основний капітал. Фондовіддача вказує на високу ефективність використання майнових ресурсів, а зростання фондоємкості свідчить про інтенсивний розвиток підприємства.

Узагальнюючи, можна сказати, що підприємство демонструє стійкий розвиток та ефективне використання своїх майнових активів, хоча є можливості для оптимізації стратегій управління та обслуговування.

Розглянемо показники фінансової стійкості та легкості обороту активів, використовуючи дані з таблиці 2.3. Під платоспроможністю розуміється здатність активів швидко перетворюватися в грошові кошти, не втрачаючи при

цьому своєї ринкової вартості. При аналізі ліквідності ми дослідимо, чи має ТОВ "Мрія" достатню кількість оборотних коштів для покриття своїх поточних зобов'язань.

Таблиця 2.3

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства за 2020-2022

рр.

Показники	Роки			Середній темп приросту
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,11	0,12	0,10	-4,65
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,62	0,8	0,54	-6,67
Коефіцієнт покриття	0,41	1,46	1,44	87,41
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	624,3	715,6	838,3	15,88

Вивчення таблиці показників ліквідності та оборотності активів компанії за роки 2020-2022 свідчить про значні зміни в її фінансовому стані. Загальний тенденційний аналіз показує, що коефіцієнти абсолютної та швидкої ліквідності показують негативні темпи приросту, вказуючи на можливі проблеми з платоспроможністю компанії. З іншого боку, коефіцієнт покриття та чистий оборотний капітал відображають значний позитивний приріст, свідчачи про покращення фінансової стійкості та ефективності використання активів. Загалом, важливо приділити увагу не лише окремим показникам, але й їх взаємодії для зрозуміння повної картини фінансового стану компанії.

Дані аналізу фінансової стійкості підприємства наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Показники фінансової стійкості підприємства за 2020- 2022 рр.

Показники	Роки			Середній темп приросту
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт автономії	0,33	0,37	0,35	2,99
Коефіцієнт фінансової залежності	2,71	2,69	2,85	2,55
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,73	0,78	0,81	5,34
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,29	0,32	0,31	3,39

Аналізуючи таблицю показників фінансової стійкості компанії протягом років 2020-2022, можна зробити кілька важливих спостережень. Коефіцієнт автономії відзначається збільшенням з року в рік, що свідчить про покращення

фінансової незалежності підприємства. Коефіцієнт фінансової залежності залишається стабільним, що може бути позначенням раціонального управління фінансовими ресурсами.

Зростання коефіцієнта маневреності власного капіталу вказує на здатність компанії ефективно використовувати свій власний капітал для генерації прибутку. Однак, слід враховувати, що такий ріст також може призвести до підвищення ризику.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами показує певне збільшення, що може свідчити про покращення ліквідності підприємства. Усі ці показники разом варто розглядати для здійснення комплексного аналізу фінансової стійкості та зрозуміння тенденцій управління ресурсами компанії.

Розглянемо тепер показники ефективності ведення бізнесу, які відображають швидкість обігу матеріальних запасів, активів, операцій з контрагентами та інші аспекти ділової активності підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники ділової активності підприємства за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Середній темп росту (приросту)
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт обертання матеріальних запасів	7,63	8,75	8,91	8,06
Коефіцієнт обертання активів	3,95	4,53	4,89	11,26
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	7,8	8,12	8,33	3,34
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	13,9	14,01	14,11	0,75
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	11,21	12,4	13,57	10,02
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	10,21	13,54	15,88	24,71

Аналізуючи таблицю показників ділової активності протягом років 2020-2022, можна визначити значний ріст оборотності різних елементів підприємства. Коефіцієнти обертання матеріальних запасів, активів та кредиторської заборгованості відзначаються позитивними темпами росту, що свідчить про покращення ефективності управління запасами та робочим капіталом.

Невеликий приріст коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості свідчить про стабільність взаємин з клієнтами.

Цікавим є також ріст коефіцієнтів оборотності власного капіталу та основних засобів. Позитивна динаміка оборотності власного капіталу свідчить про ефективне використання власних ресурсів для генерації доходів, тоді як високий ріст фондівіддачі вказує на успішне використання основних активів компанії. Загальна тенденція свідчить про позитивні аспекти управління активами та зобов'язаннями підприємства протягом розглянутого періоду.

Суттєвим аспектом аналізу фінансово-господарської діяльності компанії є оцінка її прибутковості (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Показники рентабельності підприємства за 2020-2022 рр.%

Показники	Роки			Середній темп приросту
	2020	2021	2022	
Рентабельність активів	0,03	0,03	0,04	15,47
Рентабельність виробництва продукції	0,01	0,02	0,01	0,00
Рентабельність власного капіталу	0,11	0,09	0,12	4,45
Рентабельність продажу	0,02	0,02	0,01	-29,29

Аналізуючи показники рентабельності компанії за роки 2020-2022, можна висунути декілька важливих спостережень. Рентабельність активів показує зростання протягом періоду, що може свідчити про ефективне використання ресурсів та приносить позитивні фінансові результати.

Хоча рентабельність виробництва продукції зазнала невеликого підвищення, вона залишається на відносно низькому рівні. Це може вимагати уваги до оптимізації виробничих процесів та витрат.

Рентабельність власного капіталу демонструє певний ріст, що свідчить про здатність компанії генерувати прибуток від власних інвестицій. Однак важливо слідкувати за стабільністю цього показника.

Негативний темп приросту рентабельності продажу вказує на зниження ефективності витрат при генерації прибутку від продажів. Цей аспект може вимагати уваги та переосмислення стратегій маркетингу та ціноутворення.

Узагальнюючи, важливо звернути увагу на різноманітні аспекти рентабельності для забезпечення стійкості та ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

2.3. Теоретичні основи та практичний аналіз доходів ТОВ «Мрія» за 2020-2022 р.

Під час загальної оцінки діяльності ТОВ "Мрія" особливо важливим є аналіз доходів від основної діяльності, оскільки ці доходи мають безпосередній вплив на формування загального фінансового результату підприємства. Здійснимо детальний аналіз доходів від основної діяльності обраного підприємства з метою виявлення можливостей збільшення доходів та оптимізації витрат. Вивчимо структуру доходів ТОВ "Мрія" за 2020–2022 роки в таблиці 2.7, визначивши вагу доходів від основної діяльності в їх загальному обсязі, а також абсолютні та відносні відхилення. Під час аналізу віддамо увагу впливу різноманітних факторів на фінансовий результат підприємства.

Таблиця 2.7

Структура доходів діяльності ТОВ «Мрія» за 2020– 2022 рр.

Статті доходів	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
	тис. грн.	Структура %	тис. грн.	Структура, %	тис. грн.	Структура%		
Чистий дохід від реалізації	5674,2	99,72	8687,2	99,91	13197,3	99,8	7523,1	132,58
Інші операційні доходи	3,2	0,06	6,3	0,07	4,4	0,03	1,2	37,50
Інші доходи	12,6	0,22	1,4	0,02	21,7	0,16	9,1	72,22
Разом доходи	5690,0	100	8694,9	100	13223,4	100	7533,4	132,40
Фінансовий результат	56,0	–	-20,6	–	112,0	–	56,0	100,00

У поданій таблиці представлені дані про статті доходів компанії за три роки: 2020, 2021 і 2022 роки. Загальний аналіз даних вказує на динаміку змін в обсягах доходів та їх структурі протягом цього періоду.

У 2021 році відбулася значна зміна чистого доходу від реалізації, що зросло на 53,89% в порівнянні з попереднім роком. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як збільшення обсягу продажів, підвищення цін або розширення асортименту продукції.

Також важливим є збільшення інших операційних доходів на 3,1 тис. грн., що складає 37,50% відносного відхилення. Проте, інші доходи зменшилися на 11,2 тис. грн., або 72,22%, що може вплинути на фінансовий результат компанії.

У 2022 році спостерігається подальше зростання чистого доходу від реалізації на 52,70% порівняно з 2021 роком. Однак інші операційні та інші доходи відзначаються великим відхиленням у відсотках: 0,03% та 0,16% відповідно.

Фінансовий результат в 2022 році покращився, досягнувши 56,0 тис. грн. у порівнянні із -20,6 тис. грн. у 2021 році. Це свідчить про позитивний фінансовий вплив, який може бути викликаний рядом фінансових рішень чи змін в управлінській політиці.

В цілому, таблиця демонструє певні тенденції розвитку компанії за зазначений період, але для більш точного аналізу необхідно розглядати більше факторів та враховувати конкретний контекст діяльності компанії.

ТОВ "Мрія" здійснює планування ключових параметрів своєї діяльності, після чого здійснює контроль виконання цих планових показників та вивчення причин відхилень від запланованих значень. Давайте проведемо аналіз виконання фінансового плану за 2022 рік, використовуючи таблицю 2.8 подану нижче.

Таблиця 2.8

Аналіз виконання фінансового плану показників основної діяльності ТОВ
«Мрія» за 2022 рік

Показник	План тис.грн.	Факт тис.грн.	Відхилення тис.грн.	% виконання плану
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	12853,0	13223,4	370,4	102,88
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	12640,0	13197,3	557,3	104,41
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	11510,0	12273,2	763,2	106,63
Чистий прибуток(збиток) підприємства, тис. грн.	100,0	112,0	12,0	112,00

У результаті аналізу фінансової звітності підприємства видно, що у звітному періоді дохід від реалізації продукції перевищив план на 2,88%, досягнувши 13 223,4 тис. грн. Чистий дохід від реалізації продукції також перевищив план, становлячи 104,41% від запланованих 12 640,0 тис. грн.

Сприятливий результат в обсязі доходів супроводжується також збільшенням собівартості реалізованої продукції на 6,63%, що може вказувати на додаткові витрати або зміни у вартості виробництва. З урахуванням цього, попри успіхи у виручці, підприємство повинно уважно аналізувати ефективність управління витратами.

Чистий прибуток підприємства становить 112% від плану, досягаючи 112,0 тис. грн. Це свідчить про те, що підприємство досягло успіху в генерації прибутку, проте слід звертати увагу на управління витратами для забезпечення стабільності та ефективності фінансового стану компанії в майбутньому.

Доходи, отримані від основної діяльності ТОВ "Мрія", є основним джерелом прибутку для підприємства. Оцінка ефективності діяльності та прибутковості компанії здійснюється шляхом використання показників рентабельності, які є необхідними компонентами у внутрішньому аналізі підприємства. Таким чином, для проведення оцінки доходів від основної діяльності ТОВ "Мрія", ми здійснимо розрахунок показників рентабельності відповідно до визначених формул.

а) Рентабельність продукції за прибутком від реалізації(RpQ):

(2.1)

$$R_Q^p = \frac{\text{Пр}}{\text{ЧД}} \times 100\%$$

де Пр – прибуток від реалізації; ЧД – чистий дохід від реалізації.

б) Рентабельність продукції за чистим прибутком (РЧПQ):

(2.2)

$$R_Q^p = \frac{\text{Пч}}{\text{ЧД}} \times 100\%$$

де Пч – чистий прибуток; ЧД – чистий дохід від реалізації.

в) Рентабельність активів за прибутком від реалізації (Rpa):

(2.3)

$$R_a^p = \frac{\text{Пзвич}}{\text{ВБ}} \times 100\%$$

де Пзвич – прибуток від звичайної діяльності; ВБ – валюта балансу.

г) Рентабельність активів за чистим прибутком(РЧПа):

(2.4)

$$R_a^p = \frac{\text{Пч}}{\text{ВБ}} \times 100\%$$

А також для оцінки швидкості росту доходів підприємства доцільно провести оцінку коефіцієнтів росту доходів. Дані коефіцієнти розраховують за результатами останніх років за формулами:

а) Ланцюгові коефіцієнти росту доходів (Кл):

(2.5)

$$K_{л} = \frac{Y_i}{Y_{i-1}}$$

де Y_i – доходи звітного періоду; Y_{i-1} – доходи попереднього періоду.

б) Базисні коефіцієнти росту доходів (Кб):

(2.6)

$$K_6 = \frac{Y_i}{Y_0}$$

де Y_i – доходи звітного періоду;

Y_0 – доходи базового періоду.

Збільшення коефіцієнтів зростання доходів, свідчить про ефективне використання активів, а його зменшення – про можливість втрати платоспроможності.

Отримані результати даних показників представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Показники рентабельності основної діяльності ТОВ «Мрія» за 2020-2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Середній темп приросту
Рентабельність продукції за прибутком від реалізації	8,99	7,54	7,00	-11,76
Рентабельність продукції за чистим прибутком	0,92	-0,28	0,85	-3,88
Рентабельність активів за прибутком від реалізації	3,36	-0,7	4,54	16,24
Рентабельність активів за чистим прибутком	3,36	-0,83	4,54	16,24
Коефіцієнт росту доходів від основної діяльності	1,19	1,53	1,52	12,99

Усеохоплюючи аналіз фінансових показників компанії за період з 2020 по 2022 рік відображається динаміка її ефективності та стійкості. Рентабельність продукції та активів від реалізації виявили неоднозначні тенденції, зокрема виявлено великий від'ємний ріст рентабельності за чистим прибутком у 2021 році. Крім того, коефіцієнт росту доходів від основної діяльності показав сталий та позитивний розвиток, зростаючи на 12,99% за вказаний період. Загальна динаміка вказує на необхідність уважної стратегічної аналітики та корекції управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку компанії в майбутньому.

Сучасний бізнес є складним і динамічним у своїй природі, вимагаючи від підприємств постійного вдосконалення та стратегічного планування. Для досягнення успіху необхідно здійснювати системний економічний аналіз, що є ключовим інструментом для розуміння фінансового стану підприємства та виявлення можливостей для його розвитку. Давайте розглянемо аналіз діяльності ТОВ "Мрія" з фокусом на організацію та методику проведення економічного аналізу доходів.

Перед усім, важливо визначити специфіку та особливості діяльності ТОВ "Мрія". Це може включати галузь, в якій підприємство працює, його конкурентне оточення та стратегічні цілі. Детальне вивчення цих аспектів надає контекст для аналізу доходів та створює фундамент для правильного визначення ключових показників ефективності.

Організація економічного аналізу доходів включає в себе детальне вивчення фінансових звітів, звітності та інших джерел інформації. Зокрема, аналіз обсягу продажів, структури доходів, прибутковості та рентабельності є важливими аспектами. Застосування фінансових показників, таких як чистий прибуток, маржа прибутку, коефіцієнт обороту оборотних засобів, дозволяє здійснити глибокий аналіз фінансової ефективності підприємства.

Для ефективного аналізу доходів важливо враховувати також зовнішні фактори, які можуть впливати на доходи підприємства, такі як зміни в ринковій кон'юктурі, попиті та конкуренції. Сценарійні та чутливість аналізи можуть бути використані для оцінки впливу різних факторів на доходи та розробки стратегій для їхнього управління.

Ефективний економічний аналіз доходів необхідно виконувати періодично, забезпечуючи актуальну інформацію для прийняття управлінських рішень. Впровадження сучасних інформаційних технологій та аналітичних інструментів може покращити швидкість та точність цього процесу.

Завершуючи, економічний аналіз доходів для ТОВ "Мрія" є важливою складовою стратегічного управління. Його організація та методика визначаються специфікою бізнесу та його стратегічними цілями. Правильно проведений аналіз

дозволить не лише оцінити фінансовий стан підприємства, але й створить основу для розробки ефективних стратегій розвитку та управління доходами.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ ДОХОДІВ

3.1. Основні завдання і методи аудиту доходів

Контроль та його реалізація представляють собою повний циклічний процес, систему послідовних змін стадій контролю, який відбувається у визначеному порядку. Основна мета контролю доходів підприємства полягає встановленні об'єктивної істини щодо повноти, правдивості та неупередженості первинних документів, бухгалтерських даних, а також достовірної звітності щодо доходів. Крім того, контроль забезпечує підтвердження достовірної інформації про доходи операційної діяльності та дотримання договірних зобов'язань з покупцями.

Контроль виступає найважливішою складовою системи управління підприємством, допомагаючи відстежувати фактичний стан справ та виявляти можливі "вузькі місця", які потрібно виправити. Система внутрішнього контролю створюється для забезпечення дотримання стратегії підприємства, законодавчих вимог, збереження майна та інформації, а також для забезпечення своєчасної та достовірної інформації. Якість прийнятих рішень напряму залежить від внутрішнього контролю доходів.

На деяких підприємствах відсутні відділи контролю, ревізій та наглядових рад. На досліджуваному підприємстві контроль покладено на Дирекцію під керівництвом генерального директора. Однак власник кожного підприємства має власний інтерес у збереженні майна, отриманні максимального доходу та розподілі прибутку. Без організації контролю ці цілі стають недосяжними.

Україні бракує нормативних документів, які визначають методологічні засади внутрішньогосподарського контролю, що призводить до відсутності єдиного підходу та ускладнює створення контрольних систем на підприємствах. Необхідно враховувати конкретні об'єкти та особливості специфіки роботи для ефективного внутрішнього контролю доходів.

Функції внутрішнього контролю повинні визначатися з урахуванням концептуальних основ, розроблених для кожного підприємства з огляду на його специфіку. Внутрішньогосподарський контроль доходів є малодослідженим, хоча дохід є ключовим об'єктом управління.

Об'єктом внутрішнього контролю доходів є господарські процеси та операції з отримання прибутку та його розподілу, а також відносини з контрагентами підприємства під час здійснення таких процесів та операцій. Внутрішній контроль доходів операційної діяльності охоплює процес формування інформації про доходи, господарські операції, пов'язані з виникненням доходу, а також діяльність посадових осіб під час цих операцій.

Суб'єкти внутрішнього контролю можна зобразити схематично, дотримуючись визначених критеріїв, таких як право проведення контролю, наявність відповідних знань і кваліфікацій, а також документально закріплені обов'язки та відповідальність за результати контролю. Наприклад, працівники бухгалтерської служби можуть здійснювати бухгалтерський контроль.

Рис. 3.1 Суб'єкти внутрішнього контролю підприємства

Обов'язок та право головного бухгалтера полягає в проведенні контролю, спрямованого на забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку, що є визначеним Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність

в Україні". Отже, головний бухгалтер та його бухгалтерська служба мають право проводити внутрішній контроль доходів підприємства, як це показано на рисунку 3.1.

Контроль доходів здійснюється за допомогою стандартних методичних прийомів та методів, які визначені для підприємств і представлені у таблиці 3.1, а саме:

- інвентаризація;
- експертиза;
- зустрічна звірка;
- аудиторська вибірка;
- аналітичні процедури.

Таблиця 3.1

Методичні прийоми внутрішнього контролю доходів на підприємствах

Методичні прийоми	Процедури методу	Документальне оформлення
Інвентаризація	Перевірка фізична – це огляд та підрахунок, а також перевірка інвентаризації розрахунків і зобов'язань, а також інших складових балансу, що пов'язані з реєстрацією господарських операцій, з метою перевірки та підтвердження їх відповідності обліковим записам.	Акт інвентаризації, порівняльна відомість
Експертиза	Експертне дослідження фахівцем полягає в перевірці достовірності документів, грошових знаків та цінних паперів, пов'язаних із господарськими операціями. Рішення, що виносяться в результаті такого дослідження, вимагає спеціальних знань у відповідній галузі.	Висновок експерта
Зустрічна перевірка	Порівняння записів у облікових реєстрах здійснюється шляхом аналізу та зіставлення документів перевірки із іншими документами чи копіями, які перебувають у володінні третіх осіб.	Акт проведення зустрічної перевірки, в якому вказані відмінності в документах.
Аудиторська перевірка	Метод статистики, який включає в себе відбір даних з загальної маси, що піддається перевірці, відбувається протягом певного інтервалу, є характерним за певною ознакою або має випадковий характер.	Документ робочого внутрішнього аудитора, в якому вказано кількість елементів у вибірці з генеральної сукупності та розподіл помилки на всю сукупність.

Продовження таблиці 3.1

Аналітичні процедури	Суть полягає в виявленні, аналізі, оцінці та перевірці основних взаємозв'язків між фінансовими показниками діяльності торговельного підприємства, а також визначенні їх причинно-наслідкового зв'язку.	Документ робочого внутрішнього аудитора із висновками щодо відхилень від встановлених параметрів.
----------------------	--	---

У випадку, якщо інформація, отримана з різних джерел, не співпадає, службі внутрішнього контролю доведеться провести додаткові процедури для визначення достовірності. Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку підприємства слід проводити інвентаризацію активів і зобов'язань. З цією метою рекомендується створити інвентаризаційну комісію, приділяючи особливу увагу річній інвентаризації. Для максимальної достовірності річної фінансової звітності необхідно провести акти звіряння з постачальниками та здійснити інвентаризацію грошових коштів на рахунках та в касі підприємства. Дати та періоди проведення інвентаризацій повинні бути чітко прописані в наказі про облікову політику.

Згідно штатного розкладу на підприємстві працює шість працівників, включаючи одного облікового працівника, двох адміністраторів і трьох менеджерів з продажу в відділі збуту. Кожен працівник здійснює контроль у процесі виконання своїх обов'язків, наприклад, укладання договорів чи керування грошовими коштами. Відповідальний за організацію контролю на підприємстві - генеральний директор. На відсутність положення про контроль на підприємстві вказує те, що всі заходи здійснюються на підставі розпорядчих документів, а саме наказів генерального директора. Після набуття чинності розпорядженням, відповідальність за проведення контрольних заходів переходить до призначених осіб, зазначених у наказі.

Контроль доходу та інших аспектів підприємства проводиться обов'язково перед складанням річної звітності. У ТОВ "Мрія" ця умова дотримується, оскільки товариство щороку повинно підтверджувати свою фінансову спроможність перед партнерами (ІАТА). Такий контроль охоплює всі сфери і здійснюється як внутрішнім контролем на початку року, так і за допомогою аудиторської компанії.

3.2. Методичний аспект проведення аудиту доходів

Метою аудиту витрат агропромислових підприємств є перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності з метою надання незалежної думки аудитора на всіх суттєвих аспектах і відповідність вимогам законів України, стандартів бухгалтерського обліку та інших правил господарювання відповідно до очікувань користувачів. Однак для здійснення ефективного аудиту необхідно враховувати особливості аграрної галузі та її розвиток у сучасних умовах.

Якість проведеного аудиту для сільськогосподарських підприємств проявляється у збільшенні інформованості власників і можливості прийняття їм своєчасних управлінських рішень стосовно використання майна та землі, підвищення мотивації працівників і вибору ефективних методів господарювання [26].

Аудитор стикається з першими труднощами при аудиті доходів та витрат агропромислових підприємств через низький аналітично-інформативний потенціал фінансової звітності. Наприклад, майновий потенціал аграрних формувань, особливо з орендованих засобів, ускладнює достовірне визначення власного майнового капіталу. Тому об'єктами аудиту часто стають земельні та майнові відносини.

Земля, як основний засіб виробництва в сільському господарстві, впливає на достовірність таких показників фінансової звітності, як основні засоби. Оцінка вартості сільськогосподарських угідь виявляється трудомісткою через застосування застарілих методів грошової оцінки, що ускладнює аудиторів визначення реальної вартості земельних ділянок, які фігурують у балансі підприємства. Низький рівень бухгалтерського обліку операцій із земельними ресурсами та відсутність відповідних методик ускладнюють проведення аудиту.

Аудитор повинен перевіряти правильність та достовірність включення земель сільськогосподарського призначення в баланс агропромислових підприємств. Після скасування мораторію на продаж землі, передбачаються нові господарські операції, пов'язані з купівлею-продажем землі. Це вимагатиме розробки методики для проведення аудиту коректного відображення земель сільськогосподарського призначення в бухгалтерській звітності. Зокрема, потрібно буде визначати земельні ділянки, які купуються для власного виробництва, ті, що придбані з метою подальшої перепродажу, і ті, що купуються для оперативної оренди. У зв'язку з різним впливом господарських операцій на різні стандарти бухгалтерського обліку, такі як П(С)БО 7 та 27, виникає потреба застосовувати різні правила обліку для землі в агропромисловому виробництві. Д.М. Трачова також зазначає на труднощах, пов'язаних із недостатньою інформаційною базою для оцінки та обліку земельних ділянок в системі бухгалтерського обліку [25].

Однією з ключових процедур аудиторської перевірки є інвентаризація активів підприємства. З врахуванням цього, аудитору ускладнено проводити інвентаризацію земельних ділянок через обмеження, визначене нормативним актом, яке передбачає її проведення лише один раз на три роки. При цьому не визначено чітких правил щодо проведення інвентаризації кількісних та вартісних показників земельних ділянок як об'єктів обліку.

Різноманіття напрямків агропромислового виробництва (рослинництво, тваринництво, птахівництво) та багатство процесів, пов'язаних із змінами біологічних активів (приплід, приріст і т.д.), робить перевірку правильності їх обліку у бухгалтерських регістрах важливим завданням для аудитора.

Під час аудиту необхідно враховувати не лише сезонні коливання робіт, але й затрати на них в конкретних умовах. Також, специфіка аудиту в агропромисловому секторі визначається тим, що частина виробленої продукції використовується внутрішньогосподарсько для виробництва нових біологічних активів. Наприклад, насіння пшениці використовується для посіву нових біологічних активів, а тварини та птахи, крім того, що дають готову продукцію,

також впливають на такі параметри, як приріст і приплід, і забезпечують матеріалами (органічними добривами) для вирощування рослинництва та садівництва. Усі ці особливості мають вплив на достовірність витратної частини.

Оцінка є ще однією актуальною проблемою, оскільки умови ринкової економіки в Україні створюють реальні труднощі щодо визначення справедливої вартості сільськогосподарської продукції на основі ринкових цін, як це передбачено вимогами П(С)БО 30. Для визначення справедливої вартості потрібен активний ринок, де можна легко знайти покупця і продавця, а також постійно доступна інформація про ціни. У сільському господарстві України такий ринок наразі відсутній [24].

Методика проведення аудиту в агропромисловому виробництві значно впливає на організаційно-правову форму господарювання, пільгові режими оподаткування та використання різноманітної сільськогосподарської техніки як власної, так і орендованої. Такі аспекти також повинні бути враховані при аудиті, оскільки це система взаємопов'язаних процесів, спрямованих на накопичення та оцінку фактів фінансово-господарської діяльності підприємств, зменшення інформаційного ризику користувачів фінансової звітності.

Аудит аграрних підприємств відіграє важливу роль у забезпеченні достовірності фінансової звітності та ефективності управління. Цей процес включає кілька етапів, які становлять послідовний цикл аудиторської перевірки.

На першому етапі – "Підготовка і планування аудиторської перевірки" – аудитор отримує інформацію про підприємство та проводить аналіз систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю. Це дозволяє аудитору визначити рівень аудиторського ризику і суттєвості, а також розробити план аудиту. Складання плану включає визначення напрямів аудиту, обсягу аудиторської вибірки та інших аспектів проведення аудиторської перевірки.

Другий етап – "Проведення аудиторської вибірки і здійснення аудиторських процедур" – передбачає проведення аудиторської вибірки, вивчення господарських операцій та перевірку дотримання основних передумов підготовки фінансової звітності. Аудитор виконує ряд аудиторських процедур за

критеріями, такими як існування, повнота, точність, класифікація, відповідальність та інші. Цей етап спрямований на забезпечення достовірності та правильності фінансової інформації.

Останній етап – "Оцінка результатів проведених аудиторських процедур і складання звіту аудитора та аудиторського висновку" – включає оцінку якості проведення аудиторської вибірки і аудиторських процедур. Аудитор узагальнює та аналізує результати перевірки, обговорює з керівництвом підприємства виявлені проблеми та узгоджує пропоновані поправки до фінансової звітності. Складання звіту та аудиторського висновку є заключним етапом, на якому аудитор надає свої рекомендації та висновки щодо достовірності фінансової інформації підприємства [20].

Загалом, стадії аудиту аграрних підприємств дозволяють забезпечити якість фінансової звітності та виявити можливі проблеми в управлінні, що є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Відповідальність аудитора полягає в тому, щоб забезпечити об'єктивність та надійність фінансової інформації, що сприяє довірі соціетату до діяльності аграрних підприємств.

Мета аудиту витрат та доходів агропромислового виробництва полягає у висловленні аудитором професійної незалежної думки щодо правильності відображення інформації про витрати та отримані доходи у фінансовій звітності підприємства. При цьому для оцінки використовується П(С)БО 16 "Витрати".

Агропромислове виробництво, як складова економіки, визначається великою кількістю витрат та доходів, що вимагає системного та детального аудиту для забезпечення ефективності та фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. Аудит витрат та доходів на агропромисловому виробництві включає ряд складових, які важливі для забезпечення правильного фінансового управління та дотримання стандартів обліку.

Однією з ключових складових аудиту є перевірка витрат, яка включає в себе оцінку додержання П(С)БО 16 "Витрати". Аудитор здійснює перевірку правильності відображення прямих витрат на виробництво та

загальновиробничих витрат у бухгалтерському обліку. Ознайомлення з технологічними картами та галузевими нормативами дозволяє аудитору ретельно вивчити облікову політику щодо обліку виробничих затрат та калькулювання собівартості продукції.

Другою важливою складовою є перевірка матеріальних затрат, яка вимагає аналізу обґрунтованості включення матеріальних затрат до собівартості продукції та перевірку віднесення їх до загальновиробничих витрат. Ця перевірка включає контрольний запуск сировини у виробництво та перевірку лімітно-забірних карток [18].

Перевірка затрат на оплату праці вимагає обов'язкового вивчення фонду оплати праці в рослинництві та тваринництві. Аудитор здійснює перевірку відповідності обсягів робіт та тарифів, що використовуються для розрахунку фонду оплати праці, затвердженого підприємством.

Перевірка затрат на соціальні заходи передбачає аналіз правильності розрахунку нарахувань до фонду оплати праці виробничих працівників та загальновиробничих працівників.

Перевірка амортизаційних відрахувань включає аналіз правильності розрахунку амортизації та віднесення затрат на амортизацію до собівартості продукції. Аудитор оцінює обрані методи та їх обґрунтованість.

Перевірка інших прямих затрат вимагає аналізу обґрунтованості їх включення до собівартості продукції та правильності розрахунків витрат від браку, затрат на відрядження та інших послуг.

Правильне ведення фактичних виробничих витрат та їх включення до собівартості продукції є ключовим етапом аудиту. Аудитор з'ясовує перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції з урахуванням П(С)БО 16.

Завершуючи аудит витрат та доходів на агропромисловому виробництві, аудитор проводить аналіз доцільності понесених витрат для підприємства, ідентифікує потенційні зони ризику та розраховує показники ступеня фінансового ризику.

Аудит витрат та доходів на агропромисловому виробництві включає ретельний аналіз різних аспектів фінансової діяльності підприємства, спрямований на забезпечення ефективності, стійкості та дотримання стандартів обліку. Такий аудит допомагає сільськогосподарським підприємствам досягати фінансової прозорості та ефективного управління ресурсами.

На сучасному етапі розвитку внутрішній контроль представляє собою систему контрольних процедур, спрямованих на різні аспекти діяльності економічного об'єкту. У підприємстві використовуються три основних види контролю: попередній, поточний і наступний. Графічно це можна показати за допомогою схеми, яка представлена на рисунку 3.2.

Рис. 3.2 Механізм здійснення внутрішнього контролю доходів

Вони відрізняються за часом проведення, а саме: етап реалізації певних правил, потім безпосередньо контроль, і останній етап за часом - це підсумковий контроль, який виконується після завершення всіх робіт. На досліджуваному підприємстві застосовують ці види контролю.

Метою контролю доходів підприємства є постійний моніторинг змін чинників, які впливають на їхню величину. Також важливо враховувати, що контроль доходу не може проводитися відокремлено від загальної системи

контролю, оскільки процес формування доходу розпочинається значно раніше, ніж реалізація послуг покупцеві.

З 2013 року компанія співпрацює з аудиторською компанією "Аудит Інвест", яка почала як невелика фірма з обмеженим колом працівників і зараз має кілька офісів у трьох містах України. Крім аудиторських перевірок, вони також займаються навчанням, проведенням семінарів та практичних навчань, а також веденням компаній на аутсорсинг. Багато керівників довіряють цій аудиторській фірмі веденням бухгалтерського обліку.

Зазвичай аудит включає підготовчий, проміжний, основний та заключний етапи. На підготовчому етапі проводиться знайомство з підприємством, збір інформації про надані послуги, а також оновлення інформації і підписання договору на аудиторську перевірку. Також компанія надає письмові відповіді на запитання аудиторів, запевнення керівництва та необхідну інформацію з електронного кабінету платника податків на протязі всього процесу. На проміжному етапі аудитори проводять детальний аналіз та оцінку надійності системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю.

Наступний етап - проведення самої аудиторської перевірки. Річний аудит охоплює всі аспекти діяльності підприємства, включаючи його доходи. При перевірці доходів особлива увага приділяється аналізу первинних документів, зокрема їх своєчасності, повноти та коректності заповнення. Оцінюється, як ці документи відображені в комп'ютерній програмі. Також проводиться перевірка точності відображення доходів за відповідний період, правильності визнання та оцінки доходів. Серед об'єктів перевірки також знаходяться документи, пов'язані з реалізацією продукції (послуг). Запити на акти виконаних робіт від постачальників та запити до банків, які обслуговують компанію, також відправляються для отримання повної інформації.

При детальній перевірці підприємства розкривається та висвітлюється висновком аудитора інформація про компанію, ключові положення облікової політики, основні оцінки та судження, доходи та витрати, основні засоби, торгова та інша дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти,

власний капітал, торгова та інша кредиторська заборгованість, інші зобов'язання, операції з пов'язаними сторонами, управління фінансовими ризиками та події після закінчення звітного періоду.

Останній етап - надання висновків щодо проведеної перевірки. У звіті незалежного аудитора за 2022 рік висловлюється думка: "Ми провели аудит фінансової звітності малого підприємства ТОВ "Мрія", що включає баланс станом на 31 грудня 2022 року, звіт про фінансові результати за рік, що закінчився на зазначену дату, та примітки, що містять виклад суттєвих облікових політик за рік, що закінчився 31.12.2022р. На наш погляд, фінансова звітність ТОВ "Мрія" складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 року №996-XIV та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що діють в Україні" [27].

Також у звіті незалежного аудитора за 2022 рік відзначено відповідальність управлінського персоналу та осіб, наділених найвищими повноваженнями, за фінансову звітність. Під час складання фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності компанії продовжувати свою діяльність безперервно, розкриваючи, де це застосовується, питання, пов'язані з безперервністю діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основу для бухгалтерського обліку, за винятком випадків, коли управлінський персонал планує ліквідувати компанію чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому. Особи, яким надані найвищі повноваження, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування.

Відповідальність аудитора, який проводить аудиторську перевірку ТОВ "Мрія", полягає в наданні обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилок. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєві викривлення, якщо такі існують. Викривлення можуть виникати внаслідок шахрайства або помилок, і

вони вважаються суттєвими, якщо, окремо або в сукупності, очікується, що вони можуть вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі цієї фінансової звітності. Під час виконання аудиту відповідно до вимог МСА, незалежні аудитори застосовують професійне судження та професійний скептицизм протягом всього завдання з контролю. Крім того, аудитори визначають та оцінюють ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилок, розробляють та виконують аудиторські процедури та реакцію на такі ризики, а також отримують аудиторські докази, які є достатніми та прийнятними для використання їх як основи думки аудиторів. Висновок також зазначає, що ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилок, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, неправильні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю.

Також аудитори фіксують, що під час перевірки вони розуміють заходи внутрішнього контролю, пов'язані з аудитом, оцінюють прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, наданих управлінським персоналом. Останнім етапом відповідальності аудитора за аудит ТОВ "Мрія" за 2022 рік є висновок, що на підставі зазначених фактів аудитори роблять висновок про прийнятність використання припущення про безперервність діяльності управлінським персоналом для бухгалтерського обліку та, на основі отриманих аудиторських доказів, роблять висновок, чи існує суттєва невизначеність стосовно подій або умов, які могли б підкласти під сумнів можливість компанії продовжувати свою діяльність безперервно. У разі визнання аудиторами існування такої суттєвої невизначеності, вони повинні привернути увагу до відповідних розкриттів інформації в своєму аудиторському звіті, або, якщо такі розкриття неприпустимі, змінити свою думку. Слід зазначити, що висновки аудиторів ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих на момент їхнього звіту, і, отже, майбутні події або умови можуть змусити компанію припинити свою діяльність безперервно.

Згідно результатів аудиторських перевірок на досліджуваному підприємстві не виявлено суттєвих порушень ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Це свідчить про високий рівень компетентності бухгалтера, який працює у ТОВ "Мрія". Підприємство не має плану перевірок, оскільки аудиторська перевірка обов'язкова щорічно, і внутрішньогосподарська перевірка проводиться за наказом генерального директора компанії.

3.3. Шляхи удосконалення обліково-аналітичних та контрольних аспектів з обліку доходів

Відповідно до законодавства України, зокрема Закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", відповідальність за організацію бухгалтерського обліку покладена на керівника. У випадку відсутності необхідних фахових знань у керівника може бути розглянутий варіант створення контрольної служби (контролерів).

Коли керівництво компанії приймає рішення про встановлення внутрішнього контролю на підприємстві, слід усвідомлювати, що це складний процес. Методи внутрішнього контролю представляють собою конкретні методичні прийоми, які взаємодіють з загальнонауковими методами і використовуються для проведення контрольних процедур. Ці методи включають загальнонаукові та спеціальні (розрахунково-аналітичні, документальні та методи узагальнення).

Важливо відзначити, що метою підприємства повинно бути не тільки створення системи контролю доходів, спрямованої на уникнення помилок та відхилень, але й системи, яка допомагає вчасно виявляти та усувати ці помилки, підвищуючи ефективність роботи. Ми пропонуємо модель організації та методіку впровадження внутрішнього контролю доходів від основної діяльності як систему взаємопов'язаних елементів (об'єкта, суб'єкта, предмета, методів, кінцевої мети, підпорядкування, забезпечення, принципів та процедур діяльності, основних завдань та оцінки ефективності), яка сприятиме створенню

ефективної системи внутрішнього контролю доходів від основної діяльності. Цю модель можна схематично представити, як показано на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Модель організації та методики здійснення внутрішнього контролю доходів

Методологія створення внутрішнього контролю включає послідовні кроки з використанням різних прийомів і засобів для досягнення поставленої мети. Для забезпечення ефективного та якісного контролю над доходами важливо визначити основні завдання. Це включає ідентифікацію складу об'єктів доходу, встановлення періодичності проведення контролю, призначення відповідальних осіб та підготовку висновків. Загальні завдання контролю над доходами можна схематично відобразити, як показано на рисунку 3.4.

Рис. 3.4 Послідовність підготовки, виконання та результатів внутрішнього контролю доходів на підприємстві

Важливо відзначити, що під час виконання певного етапу необхідно завершити поточний етап перед переходом до наступного. Розробка методичного підходу до організації контролю над доходами від основної діяльності, розглянутого як послідовний процес, дозволяє покращити його реалізацію за допомогою уточнення процедур внутрішнього контролю доходів, що є характерними для цих процесів. Це сприяє зниженню непродуктивних втрат та підвищенню ефективності діяльності підприємства [28].

Організація внутрішнього контролю над доходами від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності також повинна враховувати обсяги діяльності (чи це мікропідприємство, чи велике підприємство) та організаційно-правову форму підприємства (таку як товариство, державне підприємство, кооператив і т. д.). Стратегічні рішення приймаються власником підприємства, керівником (директором) чи радою директорів, або акціонерами, залежно від того, що передбачено у Статуті.

На підприємстві має сенс мати план проведення контрольних заходів, який буде викладений письмово у відповідному документі та зафіксований на паперових або електронних носіях. План можна представити у вигляді таблиці, яка відображатиме послідовність заходів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Планування внутрішнього контролю

Терміни планування	Частка, %
Щорічні	60
Короткострокові, до одного року	37
Кожні два роки	1
Більше ніж два роки	1
Відсутність планів	1

Документ, який має бути затверджений керівником підприємства, повинен бути ознайомлений персоналом, що відповідає за внутрішній контроль, і факт їхнього ознайомлення повинен бути належним чином задокументованим. Для забезпечення чіткого розуміння з боку персоналу, керівник повинен організувати регулярні навчання з поясненнями щодо контролю доходів підприємства.

Власник також може залучити кваліфікованих аудиторів з аудиторських фірм для контролю за доходами. Аудитори працюють за наперед визначеною програмою, де їм важливо знати, яку саме інформацію потрібно одержати замовником. Це може включати отримання результатів ефективності прийнятих рішень, вплив договірних відносин на розмір доходів та шляхи усунення виявлених недоліків.

Існує третій варіант контролю доходів підприємства - це ко-сорсинг, що передбачає внутрішній контроль з використанням зовнішнього аудитора за необхідності.

Отже, кожне підприємство вирішує, як організувати внутрішній контроль, маючи три можливі шляхи:

1. Створення власної служби внутрішнього контролю, що має переваги, такі як обізнаність співробітників із структурою підприємства і галузевою специфікою.

2. Застосування аутсорсингу, передаючи функції внутрішнього контролю зовнішньому консультанту чи компанії.

3. Ко-сорсинг, що комбінує внутрішній контроль з можливістю залучення зовнішнього консультанта чи експертів при необхідності.

Використання аутсорсингу та ко-сорсингу може мати переваги, такі як доступ до фахових аудиторських кадрів і сучасних методик внутрішнього аудиту. Однак слід враховувати можливі проблеми, такі як вибір аудиторської фірми і ризик витоку інформації, що потребує уважного підходу при виборі цього шляху контролю [29].

На нашу думку, створення системи внутрішнього контролю на підприємстві є надзвичайно складним завданням. Це обумовлено не лише організаційними труднощами, але і професійними вимогами до працівників, які здійснюють внутрішній контроль доходів. Ці спеціалісти повинні мати кваліфікацію, яка принаймні не нижче, ніж кваліфікація осіб, що підлягають перевірці. Крім того, утримання власного відділу контролю на підприємстві виходить більш витратно порівняно з залученням незалежних фахівців. Це

пов'язано з тим, що аудит на підприємстві проводиться лише один раз на рік, тоді як утримання власного відділу контролю вимагає щомісячних витрат на оплату праці.

Звертаючись до фахівців з контролю, можна скористатися кількома перевагами. По-перше, вони не зацікавлені в таємниці результатів, а по-друге, вони можуть виявити недоліки в обліку доходів, які працівники облікового відділу можуть пропустити. Таким чином, на наш погляд, для вдосконалення контролю доходів керівництво підприємства має два можливі шляхи. По-перше, це створення внутрішнього контрольного відділу з обов'язковим навчанням персоналу та постійним підвищенням кваліфікації. По-друге, звертання до кваліфікованих фахівців один раз на рік (або, за необхідності, частіше).

Процес створення такої системи може бути розділений на кілька етапів. Спочатку слід провести аналіз існуючого контролю доходів обліковим складом, розробити методики контролю для конкретних господарських операцій та вдосконалити контроль в комп'ютерних програмах. Потрібно також розробити Положення про внутрішній контроль та впровадити важливі принципи, такі як проведення контролю співробітниками на їхніх робочих місцях, постійний пошук нових можливостей та залучення всіх співробітників до ефективного внутрішнього контролю.

Система внутрішнього контролю доходів має забезпечити наступне [30]:

- Реєстрація всіх операцій з доходів на відповідних рахунках бухгалтерського обліку та в установленій період. Дотримання вимог облікової політики також є обов'язковим.

- Здійснення господарських операцій лише з дозволу контролюючого керівника.

- Надання доступу до активів підприємства тільки за згодою керівника (у цьому випадку генерального директора) та підтвердження цього внутрішніми документами обмеженому колу працівників.

- Підтвердження відповідності активів, які відображені в бухгалтерському обліку, актами інвентаризації, періодичність якої визначається керівником, а

саме генеральним директором. У випадку виявлення розбіжностей, керівництво вживає відповідних заходів, дотримуючись законодавства.

Аналізуючи стан контролю доходів на досліджуваному підприємстві, можна зробити висновок щодо його удосконалення. Враховуючи статус мікропідприємства та штатний розклад, пропонується створення системи внутрішнього контролю, але не як самостійного відділу через можливість проведення контролю власними підрозділами та високі витрати на утримання. Контроль може бути покладений на комерційного та генерального директорів. Працівники відділу збуту можуть брати участь у інвентаризаційних комісіях. Рекомендується розробити план контрольних заходів, оскільки його на досліджуваному підприємстві ще немає.

Для поліпшення системи внутрішнього контролю можна використовувати горизонтальний та вертикальний методи контролю доходів. Горизонтальний контроль передбачає дослідження доходів у розрізі їх видів на рівні підприємства за планами на рік з щомісячною деталізацією. Вертикальний контроль має забезпечити аналіз, перевірку та регулювання доходів за їх видами на рівні центрів відповідальності, з призначенням підконтрольних об'єктів для кожного працівника [31].

Запропонована модель аудиту як система взаємопов'язаних елементів призначена для формування ефективної системи внутрішнього аудиту доходів та підвищення конкурентоспроможності підприємства. Методичний підхід до організації аудиту розглядає його як поетапний процес, що дозволяє зменшити втрати та підвищити ефективність служби внутрішнього аудиту та підприємства загалом.

У положенні про контроль на підприємстві рекомендується визначити цілі, завдання, принципи, права та обов'язки служби внутрішнього контролю, а також визначити обсяг та напрямки роботи, що сприятиме збалансованому та ефективному виконанню функцій служби внутрішнього контролю.

Аудит доходів в сучасному бізнес-середовищі став ключовим інструментом для забезпечення достовірності фінансової звітності підприємств.

Методичні основи аудиту доходів визначають процес та стандарти, які допомагають аудиторам в оцінці правильності та повноти відображення доходів у фінансовій звітності. Розглянемо ключові аспекти та важливість методичних засад аудиту доходів.

Методичні основи аудиту доходів включають в себе ретельний аналіз бухгалтерської документації та внутрішньоконтрольних процесів, що забезпечують точність та правильність визначення доходів. Аудиторам важливо визначити, чи відповідають облікові процедури та політики прийнятим стандартам та регуляціям, а також чи існують ефективні механізми для виявлення та виправлення можливих помилок.

Методичні основи включають в себе детальний аналіз фінансових звітів, пов'язаних із доходами. Це охоплює перевірку облікових політик щодо визнання доходів, класифікацію, амортизацію та інші аспекти, які можуть впливати на звітність доходів. Аудиторам слід удосконалювати свої навички та засвоювати нові методики для виявлення можливих ризиків та неправильностей у фінансовій звітності [32].

Важливо враховувати вплив зовнішніх факторів на доходи підприємства. Аудиторам слід узгоджувати свою діяльність із змінами в законодавстві, податкових ставках та інших регуляторних аспектах, що можуть впливати на обчислення та визнання доходів. Адаптація до змін у бізнес-середовищі дозволяє зберігати високий рівень достовірності та актуальності аудиторських висновків.

Завдяки правильній організації та використанню методичних засад аудиту доходів, аудитори сприяють створенню довіри до фінансової звітності підприємства. Це є важливим чинником для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін, які враховують аудиторські висновки при прийнятті стратегічних рішень.

ВИСНОВКИ

Економічна суть доходів є важливим аспектом функціонування будь-якої економічної системи, адже вони визначають рівень благосостояння і можливості суспільства. Доходи виникають внаслідок виробництва товарів і послуг, обміну, інвестицій та інших економічних процесів. Розуміння економічної суті доходів дозволяє аналізувати та вдосконалювати механізми розподілу ресурсів, що має велике значення для досягнення ефективного економічного розвитку.

Нормативно-правове регулювання з обліку, аналізу і аудиту доходів є важливим інструментом для забезпечення прозорості, надійності та ефективності фінансового управління на рівні підприємств та економічних суб'єктів загалом. Законодавчі норми та стандарти визначають стандартні процедури та правила, які спрямовані на забезпечення відповідності фінансової звітності вимогам об'єктивності, достовірності та узгодженості.

Особливості бухгалтерського обліку доходів та їх відображення в фінансовій звітності визначаються не лише дотриманням встановлених стандартів та положень, але й врахуванням конкретних умов та потреб підприємства.

На підставі наших проведених досліджень ми можемо зробити наступні висновки щодо визначення, визнання і класифікації понять доходів:

1. Дохід – це загальна виручка або сума надходжень грошових коштів на підприємство. Проте для підприємств, що надають послуги, такі як транспортні компанії і туристичні агентства (як наше досліджуване підприємство), "дохід" означає лише агентську винагороду. Решта грошей для таких підприємств є транзитними і не належить їм власністю. Бухгалтерський облік відображає класифікацію доходів згідно з законодавством, а управлінський облік дозволяє зібрати і групувати інформацію для ухвалення та реалізації рішень.

З бухгалтерської точки зору доходи класифікуються за різними ознаками: за видами діяльності, видами послуг, формою розрахунку, ринками збуту, віднесенням до звітних періодів, напрямками використання активів. Для

управління існують такі ознаки: можливість отримання, метод визнання, можливість управління, способи отримання, можливість планування, сутність, джерело отримання, тип господарських операцій, господарські сегменти, ступінь керованості.

При розгляді нормативних актів виявлено розбіжності в економічній суті та визнанні доходів, але, незважаючи на це, суб'єкти господарювання повинні дотримуватися всіх П(С)БО, законів та інструкцій для правильного ведення обліку, відображення у фінансовій звітності та надання достовірної інформації про доходи підприємства.

2. Згідно з дослідженнями, ТОВ "Мрія" працює в звичайному режимі та планує розвиватись, незважаючи на труднощі на ринку туристичних послуг. Підприємство накопичило достатньо власного капіталу у вигляді нерозподіленого прибутку, який призначено для розвитку підприємства. Платоспроможність підприємства зростає щороку, і порівняно з 2018 роком цей показник збільшився майже вдвічі. Коефіцієнт автономності також зростає, досягаючи значення 0,50 на 2022 рік, порівняно з 0,04 у 2018 році. Підприємство стає більш маневреним і може здійснювати діяльність без залучення позикових коштів.

У компанії працює лише один бухгалтер через невеликі обсяги і відсутність потреби утримувати бухгалтерську службу.

На досліджуваному підприємстві виникають ситуації, коли дохід відображається не в тому періоді, коли отримані грошові кошти. Такі випадки викривають інформацію і утруднюють оцінку фінансового стану підприємства. Запропоновано зміни для усунення цієї ситуації.

3. Контроль є ключовим елементом у системі управління підприємством, відслідковує фактичний стан справ. Багато підприємств не мають відділу контролю або навіть ревізійної та наглядової ради, і це також характерно для досліджуваного підприємства.

Після проведення дослідження обліку та контролю доходів на ТОВ "Мрія" пропонуємо наступні заходи для вдосконалення системи:

1. Удосконалити облік доходів на підприємстві шляхом введення наступних змін:

- Використовувати субрахунок 7031 "Транзитний дохід від реалізації робіт та послуг". У документі "Реалізація послуг" відображати продаж, розрізняючи транзитні грошові кошти (субрах. 7031) та агентську винагороду (субрах. 703).

- Реєструвати дохід від господарської діяльності в поточному періоді (кварталі), коли сплачено кошти за послугу. У випадках, коли акт наданих послуг від постачальника планується отримати у наступних періодах, проводити два документи "Реалізація товарів та послуг" для відображення агентської винагороди та туристичної послуги окремо.

- Якщо послуга була надана, але грошові кошти ще не отримані, відображати агентську винагороду за ці послуги на рахунку 69 "Доходи майбутніх періодів".

- Зафіксувати ці зміни у додатку до наказу про облікову політику.

2. Запровадити три варіанти вирішення питань контролю:

- Створити власну службу внутрішнього контролю відповідно до рекомендацій.

- Застосувати аутсорсинг, передаючи функції внутрішнього контролю зовнішньому консультанту або спеціалізованій компанії.

- Використовувати ко-сорсинг, створюючи службу внутрішнього контролю в межах підприємства, але з можливістю залучати зовнішніх консультантів чи експертів за потреби.

3. З метою поліпшення контролю обліку на підприємстві розглядаємо модель організації та методик внутрішнього контролю доходів, яка представлена на рисунку 3.3. Пропонуємо послідовні кроки використання методів та прийомів для досягнення мети створення внутрішнього контролю, зображеної на рисунку 3.4. Важливо дотримуватися послідовності при виконанні етапів.

4. При створенні служби внутрішнього контролю введемо положення про контроль, яке регулюватиме всі аспекти відповідальності, прав та обов'язків, принципів і основних завдань.

5. Застосовувати розроблений план проведення контрольних заходів, який фіксується у письмовій формі на паперових або електронних носіях.

Внесені зміни допоможуть систематизувати облік контролю на підприємстві, закріпити права та обов'язки внутрішніх контролерів, впроваджуючи методику здійснення контрольних заходів і створюючи ефективну систему контролю між відділами, що врешті-решт дозволить отримувати надійні фінансові показники.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич Л.М., Карлова І.О., Корольова О.І. Облікова політика щодо власного капіталу в контексті різних організаційно – правових форм суб'єктів господарювання. URL: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/52/009_021.pdf (дата звернення: 03.12.2023)
2. Господарський кодекс України: кодекс України. (зі змінами від 16.01.2003 № 436-IV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 03.12.2023)
3. Державний класифікатор України: класифікатор організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ). URL: <https://zkg.ua/klasyfikator-orhanizatsijno-pravovyh-form-hospodaryuvannya-kopfh/> (дата звернення: 03.11.2023)
4. Дорош Н., Сніжко В. Облік власного капіталу в контексті національних та міжнародних стандартів. Економічні науки. Вип. 2 (66). 2019. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3063> (дата звернення: 03.12.2023)
5. Колісник О.П., Томша А.О. Методичні підходи та організація обліку і аудиту власного капіталу підприємства. *Економіка та суспільство. Облік і оподаткування*. Вип. №37. 2022. м. Ірпінь. 5 с. 2
6. Макаренко Ю.П. Клименко Д.О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/10.pdf (дата звернення: 03.11.2023)
7. Мелень О.В., Майструк О.Д. Особливості організації обліку власного капіталу підприємств. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/18_2018_ukr/63.pdf (дата звернення: 03.13.2023)
8. Про бухгалтерський облік і фінансову діяльність в Україні: Закон України (зі змінами від 16.07.1999 № 996-XIV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 12.12.2023)

9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України (зі змінами від 22 грудня 2010 р. № 2850-VI). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-17_7 (дата звернення: 03.12.2023)
10. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 03.12.2023)
11. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: наказ Міністерства фінансів України (зі змінами від 30.11.99 р. № 291) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99> (дата звернення: 03.12.2023)
12. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ, положення (зі змінами від 24.05.1995 №8). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення: 22.02.2023)
13. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України (зі змінами від 06.02.2018 № 2275-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 03.12.2023)
14. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 24.11.2023)
15. Аудит: підручник. [за заг. ред. проф. О. А. Петрик, В. О. Зотов, Б. В. Кудрицький]. Київ: КНЕУ, 2015. 498 с.
16. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник /Ф. Ф. Бутинець. Житомир: Рута, 2003. 726 с.
17. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навч. Посібник. Львів: «Магнолія 2006», 2008. 383 с.
18. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 444 с.

19. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н. М. Ткаченко – 6-те вид., доп. і переробл. – Київ: Алерта, 2013. – 982 с.
20. Височан О. С. Фінансовий облік: навч. посіб. / О. С. Височан, О. О. Височан. – Львів: Міністерство освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка», 2016. – 450 с. Воронко О. С. Економічний аналіз: навч. посіб. / О. С. Воронко, Н. П. Штепа. – Львів: «Новий Світ-2000», 2018. – 279 с.
21. Гладких Т. В. Фінансовий облік: навч. посіб. / Т. В. Гладких. – Київ: Центр навчальної літератури, 2007. – 480 с.
22. Гнатишин Л. Б. Організація обліку: навч. посіб. / Л. Б. Гнатишин, О. С. Прокопишин. – Львів: ПП Магнолія 2006, 2014. – 432 с.
23. Голубнича Г. П. Економічний аналіз: навч. посіб. / Г. П. Голубнича, І. Л. Панасенко. – Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 309 с.
24. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 304 с.
25. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік. 2-е вид., перероб. і доп: навч. посіб. / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 424 с.
26. Гудзь, Н. В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 384 с.
27. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук. – Київ: «Центр учбової літератури», 2014. – 496 с.
28. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: монографія / В. А. Дерій. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 272 с.
29. Дікань Л. В. Контроль і ревізія: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. / Л. В. Дікань. – Київ: Знання, 2007. – 327 с.

- 30.Донець Л. І. Управління формуванням прибутку підприємства в умовах ринкових формування господарювання : монографія / Л. І. Донець, С. М. Баранцева. – Донецьк: ДНУЕТ, 2009. – 255 с.
- 31.Економічна енциклопедія. У трьох томах. – Т.1 / за ред. С.В. Мочерного [та ін]. – Київ: «Академія», 2002. – 863 с.
- 32.Зарудна Н. Я. Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності: навч. посіб. / Н. Я. Зарудна, О. М. Кундеус, Т. А. Яковець. – Тернопіль: Крок, 2016. – 281с.
- 33.Звітність підприємств: навчальний посібник 2-ге видання. / Г. М. Давидов, Н.С. Шалімова. – Київ: Знання, 2011. – 623 с.
- 34.Кравцов С.С. Менеджмент турбюро та організаторів подорожей: навч. посібник /С. С. Кравцов. – Донецьк: ДІТБ, 2012. – 236 с.
- 35.Косова Т. Д. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / Косова Т. Д., Сухарев П. М., Ващенко Л. О. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
- 36.Крупка Я. Д. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь. – 3-тє вид., доповн. та переробл. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 418 с.
- 37.Круш, П. В. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства: собівартість, прибуток: навч. посіб. / П. В. Круш, О. В. Клименко, В. І. Подвігіна. – 2-ге вид., переробл. – Київ: Каравела, 2015. – 420с.
- 38.Крушельницька І. Г. Звітність підприємств: навч. посіб. / І. Г. Крушельницька. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 232 с.
- 39.Кулаковська Л. П. Основи аудиту: навч. посіб. / Л. П. Кулаковська. – Львів: «Новий світ», 2012. – 504 с.
- 40.Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту: навч. посіб. / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – 3-є вид. – Київ: Каравела, 2006. – 560 с.
- 41.Леня В. С. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. /В. С. Леня. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 696с.

42. Лишиленко О. В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник / О. В. Лишиленко. – Київ: ЦНЛ, 2008. – 218 с.
43. Ловінська Л. Г. Організація бухгалтерського обліку та фінансового контролю в сучасних умовах господарювання в Україні: монографія / Л. Г. Ловінська, І. Б. Стефанюк. – Київ: НДФІ, 2006. – 240 с
44. Ляхович Г. І. Облік і правове забезпечення господарських процесів підприємства: навч. посіб. / Г. І. Ляхович, Н. Я. Зарудна, О. М. Кундеус, Т. А. Яковець. – Тернопіль: КРОК, 2017. – 343 с.

ДОДАТКИ

Фінансова звітність за 2022 рік

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	15.20	10.00
первісна вартість	1001	53.60	53.60
накопичена амортизація	1002	38.40	43.60
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5 442.70	5 442.70
Основні засоби:	1010	743.10	603.60
первісна вартість	1011	1 796.10	1 661.60
знос	1012	1 053.00	1 058.00
Усього за розділом I	1095	6 201.00	6 056.30
II. Оборотні активи Запаси:	1100	947.20	947.20
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	656.60	670.30
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	12.70	4.80
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	62.00	52.80
Г роші та їх еквіваленти	1165	3.10	0.80
Витрати майбутніх періодів	1170	3.40	0.10
Інші оборотні активи	1190	40.00	5.00
Усього за розділом II	1195	1 725.00	1 681.00
Усього за розділом II	1195	1 725.00	1 681.00
Баланс	1300	7 926.00	7 737.30

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Додатковий капітал	1410	171.10	171.10
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-721.00	-910.70
Усього за розділом I	1495	-549.90	-739.60
товари, роботи, послуги	1615	8 463.50	8 472.20
розрахунками з бюджетом	1620	0.70	0.20
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.30	0.20
розрахунками з оплати праці	1630	3.60	
Інші поточні зобов'язання	1690	8.10	4.50
Усього за розділом III	1695	8 475.90	8 476.90
Баланс	1900	7 926.00	7 737.30

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6 750.00	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	6 298.10	
Інші операційні доходи	2120	54.40	1 210.70
Інші операційні витрати	2180	244.90	1 797.30
Інші доходи	2240	40.00	136.50
Інші витрати	2270	39.00	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	94.40	8 097.20
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	283.90	8 095.40
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	-189.50	1.80
Податок на прибуток	2300	0.20	0.30
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	-189.70	1.50

Фінансова звітність за 2021 рік

АКТИВ

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	20.00	15.20
первісна вартість	1001	58.90	53.60
накопичена амортизація	1002	38.90	38.40
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5 442.70	5 442.70
Основні засоби:	1010	1 128.40	743.10
первісна вартість	1011	2 961.70	1 796.10
знос	1012	1 833.30	1 053.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	0.00
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	0.00
Інші необоротні активи	1090	0.00	0.00
Усього за розділом I	1095	6 591.10	6 201.00
II. Оборотні активи Запаси:	1100	2 309.00	947.20
у тому числі готова продукція	1103	342.00	0.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	0.00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	3 954.70	656.60
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	7.10	12.70

у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	0.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	270.90	62.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	0.00
Г роші та їх еквіваленти	1165	28.90	3.10
Витрати майбутніх періодів	1170	13.50	3.40
Інші оборотні активи	1190	2.90	40.00
Усього за розділом II	1195	6 587.00	1 725.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	0.00
Баланс	1300	13 178.10	7 926.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0.00	0.00
Додатковий капітал	1410	271.30	171.10
Резервний капітал	1415	0.00	0.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 964.40	-721.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	0.00
Усього за розділом I	1495	2 235.70	-549.90
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	0.00
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	0.00
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	0.00
товари, роботи, послуги	1615	10 599.30	8 463.50
розрахунками з бюджетом	1620	131.60	0.70
у тому числі з податку на прибуток	1621	10.00	0.30
розрахунками зі страхування	1625	50.00	0.00
розрахунками з оплати праці	1630	159.20	3.60
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	2.30	8.10
Усього за розділом III	1695	10 942.40	8 475.90
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	0.00
Баланс	1900	13 178.10	7 926.00

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6 750.00	13 745.50
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	6 298.10	12 769.00
Інші операційні доходи	2120	1 210.70	377.00
Інші операційні витрати	2180	1 797.30	1 309.10
Інші доходи	2240	136.50	0.10
Інші витрати	2270	0.00	6.90
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	8 097.20	14 122.60
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	8 095.40	14 085.00
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1.80	37.60
Податок на прибуток	2300	0.30	26.90
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	1.50	10.70

Фінансова звітність за 2020 рік

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	25.20	20.00
первісна вартість	1001	58.90	58.90
накопичена амортизація	1002	33.70	38.90
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2 953.70	5 442.70
Основні засоби:	1010	1 196.00	1 128.40
первісна вартість	1011	2 830.30	2 961.70
знос	1012	1 634.30	1 833.30
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	0.00
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	0.00
Інші необоротні активи	1090	0.00	0.00
Усього за розділом I	1095	4 174.90	6 591.10
II. Оборотні активи Запаси:	1100	1 849.90	2 309.00
у тому числі готова продукція	1103	386.50	342.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	0.00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	3 136.20	3 954.70
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1.60	7.10
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1.60	7.10
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	0.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	262.90	270.90
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	0.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	87.50	28.90
Витрати майбутніх періодів	1170	10.40	13.50
Інші оборотні активи	1190	666.40	2.90
Усього за розділом II	1195	6 014.90	6 587.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	0.00
Баланс	1300	10 189.80	13 178.10

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0.00	0.00
Додатковий капітал	1410	271.30	271.30
Резервний капітал	1415	0.00	0.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 953.70	1 964.40
Неоплачений капітал	1425	0.00	0.00

Усього за розділом I	1495	2 225.00	2 235.70
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	0.00
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	0.00
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	0.00
товари, роботи, послуги	1615	7 470.30	10 599.30
розрахунками з бюджетом	1620	226.30	131.60
у тому числі з податку на прибуток	1621	13.20	10.00
розрахунками зі страхування	1625	48.90	50.00
розрахунками з оплати праці	1630	186.60	159.20
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	32.70	2.30
Усього за розділом III	1695	7 964.80	10 942.40
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	0.00
Баланс	1900	10 189.80	13 178.10

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	13 745.50	21 128.80
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	12 769.00	19 920.60
Інші операційні доходи	2120	377.00	623.60
Інші операційні витрати	2180	1 309.10	1 770.10
Інші доходи	2240	0.10	1.80
Інші витрати	2270	6.90	13.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	14 122.60	21 754.20
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	14 085.00	21 703.70
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	37.60	50.50
Податок на прибуток	2300	26.90	44.00
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	10.70	6.50